

แนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม
เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โดย

นายชลิตรัตน์ จันทบุบผา
รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
และที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
หน่วยงาน สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงอุตสาหกรรม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 26
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556 – 2557

บทคัดย่อ

เรื่อง   **แนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน**

ลักษณะวิชา   **การเศรษฐกิจ**

ผู้วิจัย   **นายชลิตรัตน์ จันทฐเบกษา   นักศึกษา ปรอ.   รุ่นที่ 26**

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียน ศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคอุตสาหกรรมไทย และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมสำหรับเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลการนำเข้า ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในช่วงปี 2551 – 2556 โดยใช้รหัส HS code 4 หลัก และประเทศที่ศึกษาประกอบด้วยประเทศในอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) รวมทั้งใช้ข้อมูลทฤษฎีมิติอื่น ๆ ประกอบการวิเคราะห์เพื่อดูศักยภาพและความได้เปรียบของภาคอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed comparative Advantage: RCA) และการหาตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมในปี 2556 สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA > 1$ การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งจะได้รับผลกระทบเชิงบวก ผู้ประกอบการไทยมีความสามารถทางการแข่งขันสูง

2. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA > 1$ และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

3. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA <1 แต่การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

4. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA <1 และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ถึงแม้ว่าไทยจะมีความได้เปรียบในเรื่องคุณภาพการผลิต แต่มีปัญหาเรื่องค่าแรงที่สูงกว่า และการขาดแคลนแรงงานทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคอุตสาหกรรมของไทย ภาครัฐควรมีมาตรการหรือแนวทางในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม เช่น พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (โดยเฉพาะด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี) ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ และผลิตบุคลากรให้ตรงกับสาขาที่ขาดแคลน สำหรับภาคเอกชนในกลุ่มที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันควรเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า เทคโนโลยี พัฒนาฝีมือแรงงาน และขยายตลาด สำหรับกลุ่มที่เสียเปรียบในการแข่งขัน ควรเร่งพัฒนาธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี การตลาด ต้นทุนการผลิต หรือย้ายฐานการผลิต

คำนำ

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี การแข่งขันทางการค้ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความพยายามที่จะสร้างพันธมิตรทางการค้า ซึ่งอยู่ในรูปแบบคู่ค้า คู่เจรจา เขตการค้าเสรี และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้ชื่อสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน และภายในปี 2558 กลุ่มอาเซียนจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบในแต่ละภาคส่วนแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัยเห็นควรศึกษาถึงผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันการใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของภาคอุตสาหกรรมในการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย และเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(นายชลิตรัตน์ จันทบุบผา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ปรอ.รุ่นที่ ๒๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดทฤษฎี	5
การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของภาคอุตสาหกรรม	8
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
สรุป	10
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการค้าของไทย	
ในตลาดอาเซียน	11
อาเซียน	11
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	12
พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	12
ภาพรวมการค้าของไทยในตลาดอาเซียน	18
ประชาคมอาเซียนกับภาคอุตสาหกรรมไทย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	23
	25
บทที่ 4	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	26
การวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ	26
การหาคำแหน่งความสามารถในการแข่งขัน	32
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี 2556	44
การวิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	46
สรุป	47
บทที่ 5	53
สรุปและข้อเสนอแนะ	53
สรุป	53
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	56
ประวัติย่อผู้วิจัย	57

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
4-1 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในสาขาอุตสาหกรรม ของประเทศไทย 10 อุตสาหกรรม	27
4-2 แสดงร้อยละการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทย ในตลาดอาเซียน	32
4-3 แสดงร้อยละส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน	33

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
3-1 แสดงมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าของไทยในตลาดอาเซียน ตั้งแต่ปี 2550 -2556	18
3-2 แสดงสัดส่วนการส่งออกของไทยในตลาดอาเซียน ปี 2556	19
3-3 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย 10 อันดับในตลาดอาเซียน ปี 2556	20
3-4 แสดงมูลค่าสินค้านำเข้าของไทย 10 อันดับจากตลาดอาเซียน ปี 2556	21
4-1 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	28
4-2 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ที่มีแนวโน้มลดลง	29
4-3 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เฉลี่ย ตั้งแต่ปี 2550 -2556	30
4-4 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ปี 2556	31
4-5 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมไฟฟ้า	34
4-6 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	35
4-7 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอาหาร	36
4-8 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์	37
4-9 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมพลาสติก	38
4-10 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	39
4-11 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมสิ่งทอ	40
4-12 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม	41
4-13 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง	42
4-14 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์	43
4-15 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2556	45

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีในปัจจุบัน การแข่งขันทางการค้ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความพยายามที่จะสร้างพันธมิตรทางการค้า ซึ่งอยู่ในรูปแบบคู่ค้า คู่เจรจาเขตการค้าเสรี และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ เช่น เขตการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย เขตการค้าเสรีไทย – นิวซีแลนด์ และเขตการค้าเสรีไทย – เปรู รวมทั้งมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้ชื่อสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) ประกอบไปด้วยสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ในอดีตที่ผ่านมากลุ่มอาเซียนมีความพยายามจะสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยให้ประเทศสมาชิกปรับลดอัตราภาษีนำเข้าตามกรอบความตกลง และภายในปี 2558 กลุ่มอาเซียนจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุนเงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจแบบเปิด การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบในแต่ละภาคส่วนแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคการผลิตที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยจะเห็นได้จากสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ประมาณร้อยละ 39 สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าการส่งออกประมาณร้อยละ 70 ของการส่งออกรวม การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมาเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เน้นการส่งเสริมสาขาอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่และเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลก เมื่อเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจทำให้ภาคอุตสาหกรรมไทยได้รับ

ผลกระทบโดยตรง เช่น วิกฤติ Sub – prime ในสหรัฐอเมริกา วิกฤติหนี้สาธารณะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบเมื่อตลาดหลักเกิดวิกฤติ สำหรับผลด้านลบในกรณีที่สินค้าของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าสู่ตลาดไทยได้โดยไม่มีภาระภาษี ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องแข่งขันกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมามีประเทศไทยจะมีมูลค่าส่งออกสูงกว่ามูลค่าการนำเข้าจากประเทศสมาชิกอาเซียนก็ตาม ในส่วนของการลงทุน หากประเทศไทยไม่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมายให้มีความทันสมัยไม่เป็นอุปสรรคต่อนักลงทุน อาจทำให้นักลงทุนย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนที่เหมาะสมกว่า การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ย่อมมีทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ไม่น้อยแตกต่างกันตามศักยภาพของผู้ประกอบการในแต่ละประเทศ

ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันการใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของภาคอุตสาหกรรมในการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย และเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคอุตสาหกรรมไทย
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมสำหรับเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมใน 10 อุตสาหกรรม ได้แก่

1. อุตสาหกรรมไฟฟ้า
2. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
3. อุตสาหกรรมอาหาร
4. อุตสาหกรรมยานยนต์
5. อุตสาหกรรมพลาสติก
6. อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
7. อุตสาหกรรมสิ่งทอ
8. อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม
9. อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง
10. อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

โดยคัดเลือกจากอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนต่อ GDP สูงสุด 10 อันดับแรก โดยใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตด้านอุตสาหกรรม ปี 2553 ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลการนำเข้า ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในช่วงปี 2551 – 2556 โดยใช้รหัส HS code 4 หลัก และประเทศที่นำมาศึกษาประกอบด้วยประเทศในอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียนครั้งนี้ ทำการศึกษาโดยใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) รวมทั้งใช้ข้อมูลทฤษฎีมิติอื่น ๆ ประกอบการวิเคราะห์เพื่อดูศักยภาพและความได้เปรียบของภาคอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) การนำข้อมูลทางสถิติที่ได้มาวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของภาคอุตสาหกรรมไทย

3.2 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความได้เปรียบและศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียน
2. ทราบถึงผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคอุตสาหกรรมไทย
3. ภาคอุตสาหกรรมไทยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างมีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับคู่ค้า และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจระดับโลก รวมถึงมีการยกเว้นภาษีสินค้าบางชนิดให้กับประเทศสมาชิก ส่งเสริมให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง มั่นคง ประชาชนอยู่ดีกินดี

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นแนวคิดทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและความได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ ส่วนที่สองการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของภาคอุตสาหกรรม ส่วนที่สามเป็นการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก

1. ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ¹

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นการรวมกลุ่มทางการค้า เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ เป็นการตกลงร่วมกันที่จะรวมตัวกันตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป เพื่อลดหรือยกเลิกอัตราภาษีศุลกากร ตลอดจนลดหรือยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าอื่น ๆ เพื่อให้สิทธิประโยชน์สำหรับประเทศในกลุ่มเท่านั้น

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) หมายถึง การที่ประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปตกลงร่วมกันที่จะรวมกันอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน มีอาณาเขตติดต่อกัน หรือประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันทำความตกลงรวมกลุ่มกัน เพื่อตกลงที่จะลดหรือยกเว้นอัตราภาษีศุลกากร ตลอดจนลดหรือยกเว้นข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา และรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน ทำให้การค้าระหว่างประเทศภายในกลุ่มไม่ถูกจำกัดด้วยอุปสรรคทางการค้า

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถจำแนกได้หลายระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การจัดทำข้อตกลงเพื่อแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trading Arrangement) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยการทำข้อตกลงร่วมกันที่จะลดอัตราภาษีศุลกากรและข้อจำกัดทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ให้กับการนำเข้าสินค้าจากประเทศในกลุ่ม โดยการลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันจะทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป และไม่

¹ ผศ. ดร. อัทธ์ พิศาลวานิช ทฤษฎีและนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

ลดลงจนหมดไปในทันที เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของประเทศในกลุ่ม จึงมีการควบคุมการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรให้เป็นไปตามข้อตกลง เพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกเข้ามารับสิทธิพิเศษทางการค้า และวางจำหน่ายในประเทศสมาชิกโดยไม่ต้องเสียภาษี ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว แต่ละประเทศสมาชิกที่มีการรวมกลุ่มจึงต้องมีข้อกำหนดว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า คือ การกำหนดให้สินค้าที่จะได้รับสิทธิการยกเว้นภาษีจะต้องเป็นสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสมาชิกเท่านั้น

1.2 เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อยกเลิกอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก โดยที่ประเทศสมาชิกภายในกลุ่มจะยกเลิกมาตรการนำเข้าด้านการเก็บภาษีศุลกากรจากการนำเข้าสินค้าระหว่างประเทศในกลุ่ม และไม่สนับสนุนให้มีการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี และข้อจำกัดทางการค้าที่เป็นอุปสรรคในการค้าขายระหว่างประเทศสมาชิก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบของเขตการค้าเสรี เช่น สมาคมเขตการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association : EFTA) และเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

1.3 สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นการตกลงทางการค้าระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไป เพื่อยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากร ยกเลิกข้อจำกัดทางการค้า รวมทั้งยกเลิกมาตรการจำกัดการค้าอื่น ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก นอกเหนือจากนี้ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศยังมีข้อตกลงเรื่องการกำหนดนโยบายอัตราภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในรูปแบบสหภาพศุลกากร ได้แก่ การรวมกลุ่มของเบนลักซ์

1.4 ตลาดร่วม (Common Market) เป็นการรวมกลุ่มแบบตลาดร่วม เป็นการยกเลิกข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในทุกรูปแบบ กำหนดภาษีศุลกากรกับประเทศภายนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน สินค้า และปัจจัยการผลิต เช่น ทุน วัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยีก็สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบของตลาดร่วม เช่น ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (The European Economic Community : EEC)

1.5 สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) การรวมกลุ่มรูปแบบนี้มีลักษณะเหมือนกันกับตลาดร่วมทุกประการ และเพิ่มเงื่อนไขให้ประเทศในกลุ่มสหภาพเศรษฐกิจมีการใช้นโยบายด้านการเงินและการคลังเหมือนกัน เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมาบริหารนโยบายร่วมกัน ซึ่งเป็นการรวมตัวของนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตข้ามพรมแดน นอกจากนี้ ยังมีการใช้เงินตราในสกุลเดียวกัน ทำให้ไม่มีความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มในรูปแบบนี้ เช่น การรวมตัวกันเป็นยุโรปตลาดเดียว (European Unity)

1.6 สหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) เป็นการรวมกลุ่มที่ประเทศสมาชิกมีนโยบายเป็นหนึ่งเดียว มีการรวมกลุ่มในทุก ๆ ด้าน เพื่อมุ่งหวังที่จะรวมเป็นประเทศเดียวกัน โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศต่างยินยอมสละอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อให้สามารถตัดสินใจกำหนดนโยบายต่าง ๆ ร่วมกันได้โดยมีประสิทธิภาพ มีความร่วมมือทางด้านการต่างประเทศ ความยุติธรรม และความปลอดภัย ไม่มีการบริหารที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิต การรวมกลุ่มเป็นสหภาพเหนือชาติจึงเป็นไปได้ยาก

2. ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)

ตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติภายในระบบเศรษฐกิจจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อการผลิตและการค้าระหว่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของระบบเศรษฐกิจนั้น ๆ ซึ่งความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ หมายถึงความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าและบริการด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ โดยทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (The Principle of Absolute Advantage) ของ Adam Smith ได้กล่าวไว้ว่า การค้าระหว่างประเทศจะช่วยให้ประเทศคู่ค้าทั้งสองได้ประโยชน์มากขึ้นทั้งสองฝ่ายก็ต่อเมื่อแต่ละประเทศมุ่งผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน

ต่อมา Balassa ได้เสนอวิธีที่ใช้วัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบวิธีหนึ่ง คือ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า Balassa Index เนื่องจากได้รับการพัฒนาโดย Balassa (1965) โดยดัชนี RCA สามารถแสดงในรูปสมการ ดังนี้

$$RCA = \frac{X_{ij}/X_{nj}}{X_{it}/X_{nt}}$$

- โดย X คือ มูลค่าการส่งออก
 i คือ ประเทศหนึ่งที่สนใจ
 j คือ สินค้า
 t คือ กลุ่มสินค้าทั้งหมด
 n คือ กลุ่มประเทศที่สนใจทั้งหมด

RCA เป็นวิธีการวัดการส่งออกสินค้าประเภทหนึ่งเทียบกับการส่งออกทั้งหมดของประเทศหนึ่ง และเทียบกับการส่งออกสินค้าประเภทนั้นของกลุ่มประเทศอื่น ๆ ซึ่งหากค่าดัชนี RCA > 1 แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และในทางตรงกันข้าม หากค่า RCA < 1 แสดงให้เห็นถึงประเทศนั้นมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Disadvantage)

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของภาคอุตสาหกรรม²

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของภาคอุตสาหกรรมภายใต้การเปิดเสรีการค้าตามกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เป็นการลดและยกเลิกภาษี ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ยกเลิกภาษีสินค้าในสาขาเร่งรัด ภายในปี 2550 สินค้าในสาขาเร่งรัด เช่น สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจน การขจัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ซึ่งกำหนดไว้เป็นระยะเวลาต่าง ๆ กันสำหรับแต่ละกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน อีกทั้งยังมีการเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ACIA) โดยมีการคุ้มครองการลงทุนในภาคการผลิต และเหมืองแร่ รวมทั้งการลงทุนโดยตรง

ภายใต้ AFTA อาเซียนได้ส่งเสริมการสร้างฐานการผลิตร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และได้จัดตั้งความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme : AICO) เพื่อให้สิ่งจูงใจด้านภาษีและศุลกากรสำหรับภาคเอกชนที่มีการลงทุนร่วมกันภายในอาเซียน ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลไทยมีนโยบายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2556 เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศบริเวณพรมแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบพื้นที่จุดยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงกับแนวเส้นทางเศรษฐกิจ (Economic Corridor) กล่าวคือ ภาคเหนือ ได้แก่ พื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ พื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร นครพนม และหนองคาย ภาคตะวันออกในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ภาคตะวันตก ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี และภาคใต้ในพื้นที่ชายแดนอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และพื้นที่ชายแดนจังหวัดนราธิวาส

² เส้นทางประเทศไทยสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พจนานต์ อว้ันนการ และ ดร. ปิติ ศรีแสงนาม (2553) ศึกษาเรื่องความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยและสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยและสินค้าที่ผลิตในประเทศอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน โดยใช้ข้อมูลสินค้าในระบบ SITC Rev.3 ระดับ 2 digit ระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2552 มาคำนวณหาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantages Index : RCA)

ผลการศึกษาพบว่า สินค้าของไทยส่วนใหญ่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนมากกว่าสินค้าของอินโดนีเซีย โดยในปี 2552 สินค้าไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่าอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นจากปี 2005 ร้อยละ 12 ของรายการสินค้าทั้งหมด คิดเป็นสินค้าจำนวน 42 รายการจากทั้งหมด 62 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าในกลุ่มอาหารและสัตว์มีชีวิต (SITC code 1), กลุ่มวัตถุดิบที่กินไม่ได้ ยกเว้นเชื้อเพลิง (SITC code 2), วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (SITC code 5), เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง (SITC code 7) และกลุ่มสินค้าการผลิตอื่น ๆ (SITC code 8)

สำนักวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2553) ศึกษาเรื่องศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของไทยกับประเทศในอาเซียน และศึกษาทิศทางและแนวโน้มความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศในอาเซียน โดยใช้ข้อมูลสินค้าอุตสาหกรรมไทยตามพิกัดอัตราศุลกากร HS 2 รหัส

จากผลการศึกษาศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมในการแข่งขันทางการค้าของไทยในตลาดอาเซียนของ 73 สินค้าอุตสาหกรรม พบว่า สินค้าของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันทางการค้ากับทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากยางพารา (40) เส้นใยสั้นประดิษฐ์ (55) แวด้ง สักหลอดและผ้าไม่ทอ (56) เครื่องสวมศีรษะ (65) และเหล็กและเหล็กกล้า (72) แต่ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม (30) เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพลดลงเมื่อเทียบกับทุกประเทศในอาเซียน

ธีรทัศน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) ศึกษาเรื่องจับตำแหน่งสินค้าอุตสาหกรรมไทยใน 2 ปี AEC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดำเนินการตำแหน่งสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 18 กลุ่มอุตสาหกรรม

จากผลการศึกษาพบว่า ในปี 2554 1. กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มทำเงินเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน แต่มีการเติบโตอยู่ในระดับต่ำ เช่น อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน แนวทางการปรับตัวของกลุ่มนี้ จึงควรมุ่งเน้นในการรักษาส่วนแบ่งตลาดหรือเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด ปรับปรุงคุณภาพและรูปแบบของสินค้าให้ทันสมัย พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพสูงขึ้น 2. กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจน เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยมีอัตราการเติบโตของการส่งออกได้ดี แต่ส่วนแบ่งทางการตลาดในตลาดอาเซียนอยู่ในระดับต่ำ เช่น อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและยาสูบ อุตสาหกรรมพลาสติก แนวทางการปรับตัวในกลุ่มนี้ควรมุ่งเน้นทางการตลาด เพื่อแข่งขันส่วนแบ่งตลาดจากประเทศอื่น ๆ หรือขยายตลาดในภูมิภาคอื่น 3. อุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มตกต่ำ เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย เนื่องจากมีส่วนแบ่งตลาดในตลาดอาเซียนน้อยและการเติบโตของการส่งออกอยู่ในระดับต่ำ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมแก้วและกระจก แนวทางการปรับตัวในกลุ่มนี้จึงควรเร่งพัฒนาธุรกิจในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านแรงงาน เทคโนโลยี การตลาด

สรุป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นการรวมกลุ่มตามทฤษฎีแบบตลาดร่วม (Common Market) โดยการยกเลิกข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในทุกรูปแบบ กำหนดภาษีศุลกากรกับประเทศภายนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน สินค้า และปัจจัยการผลิต เช่น ทุน วัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยี ก็สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เช่น งานวิจัยเรื่องความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยและสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน งานวิจัยเรื่องศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียน และงานวิจัยเรื่องจับตำแหน่งสินค้าอุตสาหกรรมไทยใน 2 ปี AEC

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการค้าของไทย ในตลาดอาเซียน

ข้อมูลพื้นฐานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการค้าของไทยในตลาดอาเซียน ประกอบด้วย อาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาพรวมการค้าของไทยในตลาดอาเซียน ประชาคมอาเซียนกับภาคอุตสาหกรรมไทย และผลกระทบของ AEC และการปรับตัวของอุตสาหกรรมไทย

อาเซียน

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) เกิดขึ้นจากความต้องการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิก เพื่อให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันทางการค้ารุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น อาเซียนยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค
2. รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค
3. ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค

ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ซึ่งมีประชากรในภูมิภาครวมกันประมาณ 600 ล้านคน

ปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้อาเซียนต้องเผชิญสิ่งท้าทายใหม่ ๆ เช่น การก่อการร้าย ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น อาเซียนจึงจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและสังคม และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศจึงเห็นพ้องกันว่า อาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้มีวิสัยทัศน์และประกาศให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนขึ้น โดยประชาคมอาเซียนที่จะสร้างขึ้นประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC)
2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)
3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

คือ การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกันสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ภูมิภาคอาเซียนสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ และประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่ใช่เพียงเขตการค้าเสรี หรือการเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหลายด้าน เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนรวมตัวกันได้ใกล้ชิดมากขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ในปี 2550 อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่ง

ประกอบด้วยแผนงานเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ พร้อมกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายในปี 2558 รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกันล่วงหน้าเพื่อสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยอาเซียนได้กำหนดกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินมาตรการด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เร่งรัดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในสาขาที่มีความสำคัญลำดับแรก อำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคคล แรงงานฝีมือ และผู้เชี่ยวชาญ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสถาบันในอาเซียน การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของอาเซียน ประกอบด้วย

1.1 การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี

1.1.1 ยกเลิกภาษีสินค้านำเข้า ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้เหลือร้อยละ 0 ในปี 2015

1.1.2 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (ROO) อาเซียนได้มีการทบทวนและปรับปรุงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ง่ายขึ้น นอกจากเกณฑ์สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของสินค้า (Local Content ร้อยละ 40) อาเซียนยังได้นำเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัด (Change in Tariff Classification : CTC) หรือเกณฑ์การแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Process Rule) มาใช้ในกฎทั่วไป (General Rule) และกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Criteria) เพื่อให้สามารถได้แหล่งกำเนิดสินค้าเมื่อมีการผลิตสินค้าในประเทศสมาชิกอาเซียน

1.1.3 มาตรการด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน สมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ (บรูไนฯ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย) ได้ยกเลิกมาตรการที่เป็นกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในปี 2553 ส่วนฟิลิปปินส์จะยกเลิกในปี 2555 และ CLMV จะยกเลิกภายในปี 2558 รวมทั้งได้จัดทำ ASEAN Trade Facilitation Framework ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า รวมถึงแผนงานเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน ได้แก่ พิธีการศุลกากร กระบวนการทางการค้า มาตรฐานและการรับรองมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ASEAN Single Window และ ASEAN Trade Repository เป็นต้น

1.1.4 ASEAN Single Window (ASW) อาเซียนอยู่ระหว่างดำเนินการ จัดตั้ง ASW เพื่อร่นระยะเวลาในการตรวจปล่อยสินค้าให้เร็วขึ้น โดยประเทศสมาชิกจะต้องเริ่ม ดำเนินการใช้ National Single Window (NSW) ภายในประเทศก่อน โดยในส่วนของไทยอยู่ ระหว่างดำเนินการระยะ 2 เพื่อเชื่อมต่อข้อมูลกรมศุลกากรกับหน่วยออกใบอนุญาต/ใบรับรอง

1.2 การเคลื่อนย้ายบริการเสรี

โดยจะลดหรือยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและ ข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับ บุคคล/นิติบุคคลที่มีสัญชาติอาเซียน ดังนี้¹

สาขาบริการ	สัดส่วนการถือหุ้นของบุคคล/นิติบุคคลที่มีสัญชาติอาเซียน				
	ปี 2549	ปี 2551	ปี 2553	ปี 2556	ปี 2558
สาขาแร่รัตน 4 สาขา (ICT สุขภาพ ท่องเที่ยว และการขนส่งทาง อากาศ)	49%	51%	70%		
สาขาโลจิสติกส์		49%	51%	70%	
สาขาอื่น ๆ (เช่น บริการด้านวิชาชีพ ก่อสร้าง จัดจำหน่าย สิ่งแวดล้อม การศึกษา)	30%	49%	51%		70%

1.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี

ภายใต้ความตกลงด้านการลงทุนแบบเต็มรูปแบบ (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) มีเนื้อหาครอบคลุมการลงทุนในธุรกิจ 5 สาขา ได้แก่ เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขา โดยมี สาระสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

¹ AEC : ผลต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวม โดยสำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.3.1 การให้ความคุ้มครองการลงทุน (Investment Protection) เพิ่มความคุ้มครองให้นักลงทุนอาเซียนในหลาย ๆ ด้าน เช่น สิทธิในการฟ้องร้องรัฐหากทำผิดพันธกรณี การชดเชยค่าเสียหายในกรณีถูกยึดทรัพย์ เวนคืน เป็นต้น

1.3.2 การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือด้านการลงทุน (Facilitation and Cooperation) ทั้งในด้านนโยบายด้านการลงทุนที่โปร่งใส ชัดเจน และสอดคล้องกัน และการเผยแพร่และจัดทำฐานข้อมูลด้านการลงทุนในอาเซียน

1.3.3 การส่งเสริมการลงทุน (Promotion and Awareness) โดยการสร้างโครงการส่งเสริมการลงทุนระหว่างกัน กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV การพัฒนาวิสาหกิจเอกชนทั้งขนาดใหญ่และเล็ก

1.3.4 การเปิดเสรีการลงทุน (Liberalization) ภายใต้หลัก National Treatment

1.4 การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี

โดยดำเนินงานตามแผนงานการรวมกลุ่มทางการเงินและการคลังของอาเซียน ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1.4.1 การเปิดเสรีบริการทางการเงิน (Financial Liberalization) ซึ่งดำเนินการตามความพร้อมและให้สอดคล้องกับแผนของแต่ละประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเงินและความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้บริโภคและภาคธุรกิจ

1.4.2 การเปิดเสรีบัญชีทุน (Capital Account Liberalization) มีการผ่อนปรนข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายเงินทุน รวมถึงบัญชีเดินสะพัด และการลงทุนในหลักทรัพย์ตามความพร้อมของประเทศ

1.4.3 การพัฒนาตลาดทุน (Capital Market Development) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเชื่อมโยงตลาดทุนในอาเซียน โดยจะมีการเชื่อมโยงตลาดทุน ASEAN ให้เป็นตลาดเดียวกัน ซึ่งมีมาตรฐานและกฎระเบียบที่สอดคล้องกัน

1.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี

ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติของบริการวิชาชีพต่าง ๆ (Mutual Recognition Arrangements : MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการวิชาชีพของอาเซียนในการเข้ามาทำงานและพำนักอาศัย โดยปัจจุบันมีการลงนามใน 7 สาขา ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ นักบัญชี วิศวกร พยาบาล สถาปนิก และนักสำรวจ และอยู่ระหว่างการยกร่างข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติของสาขาท่องเที่ยว

2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

เป้าหมายสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน คือ การสร้างภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีความเจริญรุ่งเรือง และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันมี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. นโยบายการแข่งขัน 2. การคุ้มครองผู้บริโภค 3. สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา 4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5. มาตรการด้านภาษี 6. พาณิชนัยอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีข้อผูกพันที่จะนำกฎหมายและนโยบายการแข่งขันมาบังคับใช้ภายในประเทศ เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันที่เท่าเทียมกันและสร้างวัฒนธรรมการแข่งขันของภาคธุรกิจที่เป็นธรรม นำไปสู่การเสริมสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคในระยะยาว

3. การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) 2) ความริเริ่มในการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration: IAI) ความริเริ่มดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา ทั้งในระดับ SMEs และเสริมสร้างการรวมกลุ่มของกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณีและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

อาเซียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเชื่อมต่อกันและมีเครือข่ายกับโลกสูง โดยมีตลาดที่พึ่งพากันและอุตสาหกรรมระดับโลก ดังนั้น เพื่อให้ภาคธุรกิจของอาเซียนสามารถแข่งขันได้ในตลาดระหว่างประเทศ อาเซียนเป็นผู้ผลิตของโลก รวมทั้งทำให้ตลาดภายในยังคงรักษาความน่าดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อาเซียนจึงต้องมองออกไปนอกภูมิภาค

อาเซียนบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยดำเนิน 2 มาตรการคือ 1. การจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) และความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด (CEP) กับประเทศนอกอาเซียน 2. การมีส่วนร่วมในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานโลก

นอกจากนี้ ภายใต้การดำเนินงานสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังได้มีการตกลงที่จะรวมกลุ่มสินค้าและบริการใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน (Priority Integration Sectors) เป็นโครงการนำร่องบนพื้นฐานของการส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการในสาขาดังกล่าวได้อย่างเสรี และให้มีการรวมกลุ่มในด้านการผลิตและการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อส่งเสริมการเป็นฐานการผลิตร่วมและให้มีการใช้ทรัพยากรอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้กำหนดประเทศผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในแต่ละสาขาไว้ ดังนี้²

ประเทศ	สาขากลุ่มสินค้าและบริการ
อินโดนีเซีย	ยานยนต์ ไม้
มาเลเซีย	ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
เมียนมาร์	เกษตร ผลิตภัณฑ์ประมง
ฟิลิปปินส์	อิเล็กทรอนิกส์
สิงคโปร์	เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ
ไทย	การท่องเที่ยว การบิน
เวียดนาม	โลจิสติกส์

การติดตามวัดผลการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Scorecard) นั้น เป็นกลไกในการติดตามความคืบหน้าและประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกเป็นรายประเทศ รวมทั้งภาพรวมการดำเนินงานในระดับภูมิภาค ซึ่งจากการวัดผลการดำเนินงานในปี 2553 – 2554 ประเทศไทยมีผลการดำเนินงานอยู่ที่ร้อยละ 64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของอาเซียนที่ร้อยละ 53 จึงเป็นการสะท้อนถึงการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างจริงจังของไทย

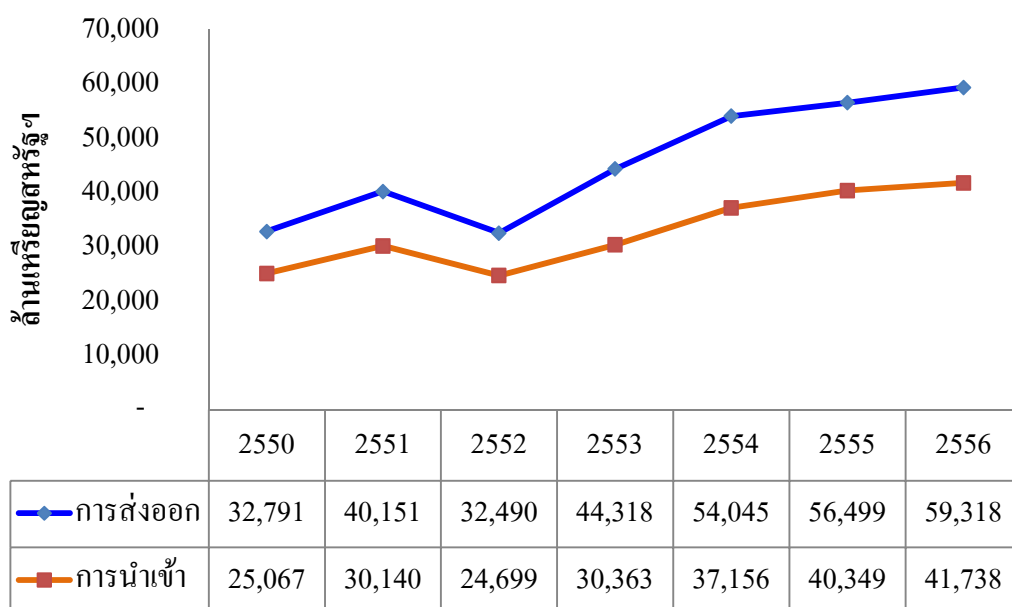
² AEC : ผลต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวม โดยสำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพรวมการค้าของไทยในตลาดอาเซียน

ในช่วงปี 2550 - 2556 ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้าในตลาดอาเซียนอย่างต่อเนื่อง (ดังแผนภาพที่ 3-1) จะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกสูงกว่ามูลค่าการนำเข้า มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ยกเว้นในปี 2552 ที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลก ในช่วงปี 2553 - 2556 ถึงแม้เศรษฐกิจโลกยังไม่ฟื้นตัว แต่มูลค่าการส่งออกของไทยในตลาดอาเซียนยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจโลกตลาดอาเซียนนับเป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทย ตลาดอาเซียนเป็นตลาดขนาดใหญ่มีประชากรประมาณ 600 ล้านคน มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรวมกันประมาณ 1.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่

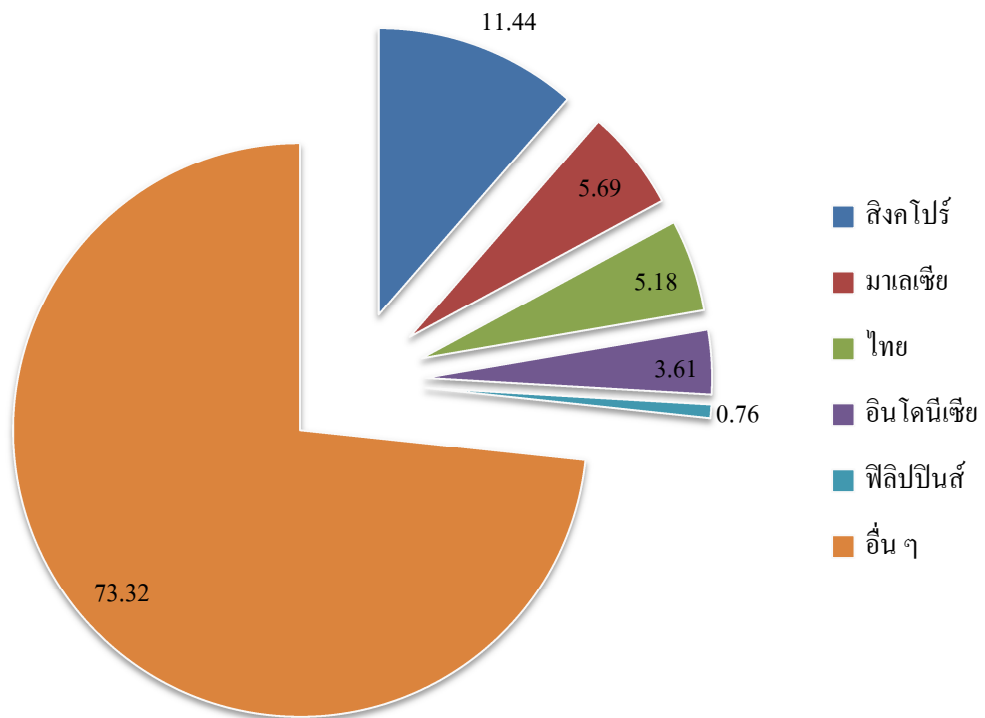
ในส่วนของการนำเข้า ประเทศไทยมีมูลค่านำเข้าจากตลาดอาเซียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการส่งออก โดยในปี 2552 มูลค่าการนำเข้าลดลงเช่นเดียวกับมูลค่าการส่งออก อันเป็นผลจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อการผลิตของประเทศไทยและประเทศคู่ค้า

แผนภาพที่ 3-1 แสดงมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าของไทยในตลาดอาเซียน ตั้งแต่ปี 2550-2556

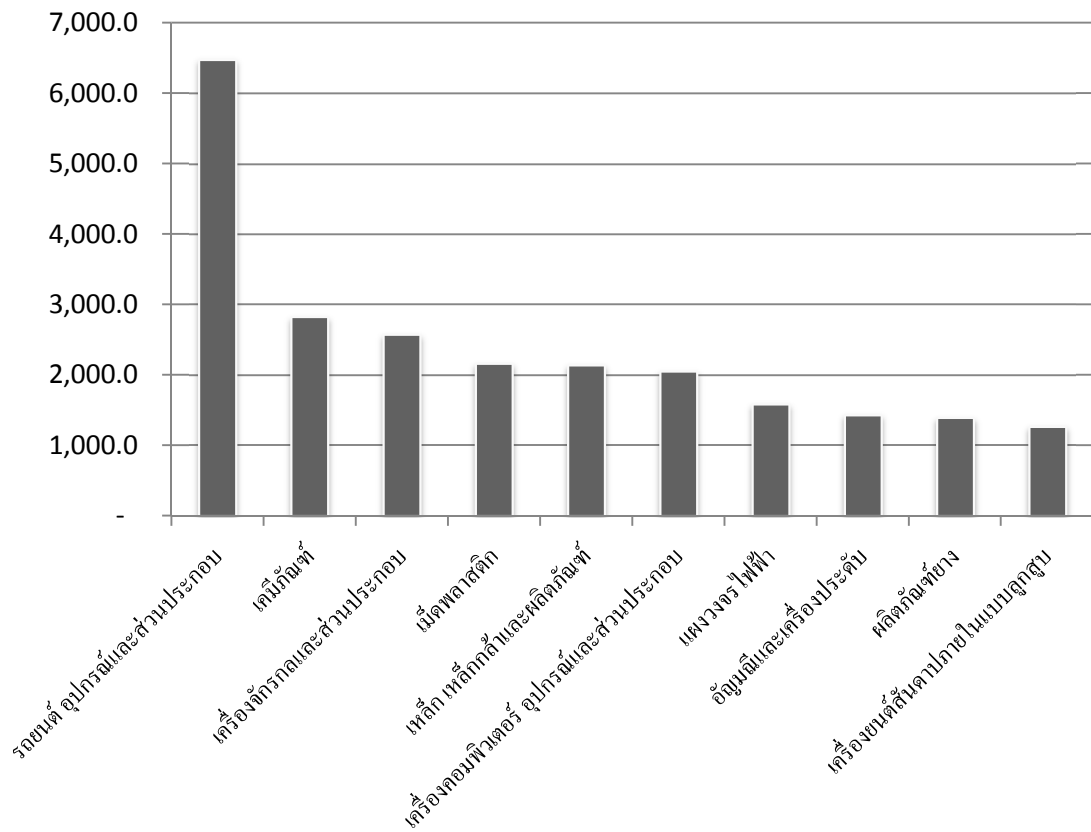

สำหรับสัดส่วนการส่งออกของประเทศไทยในตลาดอาเซียน พบว่าประเทศไทยมีสัดส่วนการส่งออกในปี 2556 อยู่ที่ร้อยละ 5.18 (ดังแผนภาพที่ 3-2) มีสัดส่วนสูงเป็นอันดับสามของประเทศไทย รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย สินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยส่งออกไปตลาดอาเซียนมีมูลค่าสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 2. เคมีภัณฑ์ 3. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ 4. เม็ดพลาสติก และ 5. เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ (ดังแผนภาพที่ 3-3)

แผนภาพที่ 3-2 แสดงสัดส่วนการส่งออกของไทยในตลาดอาเซียน ปี 2556

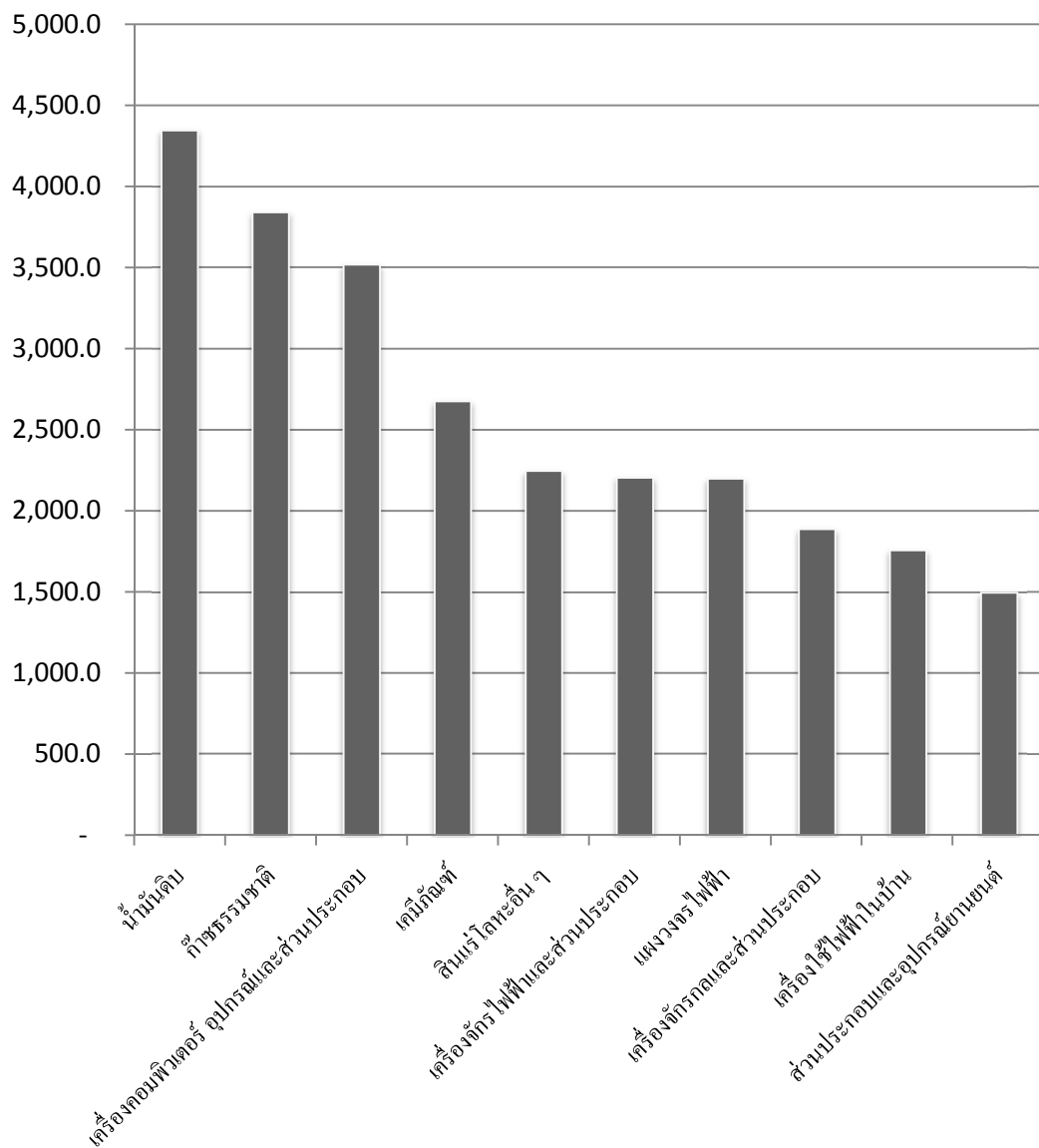
แผนภาพที่ 3-3 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย 10 อันดับในตลาดอาเซียน ปี 2556

ที่มา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

สำหรับสินค้านำเข้าที่ประเทศไทยนำเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1. น้ำมันดิบ 2. ก๊าซธรรมชาติ 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 4. เคมีภัณฑ์ และ 5. สินแร่โลหะอื่น ๆ (ดังแผนภาพที่ 3-4)

แผนภาพที่ 3-4 แสดงมูลค่าสินค้านำเข้าของไทย 10 อันดับจากตลาดอาเซียน ปี 2556

ที่มา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ประชาคมอาเซียนกับภาคอุตสาหกรรมไทย

อาเซียนเป็นโอกาสทางการค้าการลงทุน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน และเป็นโอกาสในการขยายการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากไปสู่ประเทศที่ยังมีปริมาณแรงงานรองรับ เช่น การย้ายฐานการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไปสู่ประเทศกัมพูชา เป็นต้น ในปัจจุบันศักยภาพอุตสาหกรรมของประเทศไทยในเวทีอาเซียนถือว่ามีความเข้มแข็งและได้เปรียบทั้งด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และเป็นประเทศที่มีแรงงานที่มีทักษะเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ตลอดจนการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศครอบคลุมและรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนของไทย และเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการภายในประเทศจากการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน และการเป็นพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจะช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรมในบางกลุ่มสินค้าของอาเซียน นอกจากนี้ จะทำให้มีการปรับปรุงการอำนวยความสะดวกการค้าแก่ผู้ประกอบการไทยให้ดีขึ้น ทั้งในด้านต้นทุนการขนส่ง การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนเพิ่มการจ้างงานของประชากรภายในประเทศ

ภาคอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียนถือว่ามีความสามารถในการแข่งขัน ประกอบกับไทยมีข้อได้เปรียบทั้งด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แรงงานมีทักษะ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับการเป็นตลาดและฐานการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงถือเป็นโอกาสสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ และอาหาร อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากการลงทุนที่เพิ่มขึ้นและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ตลอดจนอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของไทยมีการใช้แรงงานที่เข้มข้น และขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูง รวมถึงมีต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเติบโตของอุตสาหกรรมไทยในอนาคตได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าให้มากขึ้น อีกทั้งให้ความสำคัญกับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างตราสินค้าที่เป็นของตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของสินค้าของไทยในตลาดโลก

ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมหลักของไทยต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศสูง หากไทยไม่มีการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการค้าการลงทุนของประเทศทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน และปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมายให้มีความทันสมัย อาจส่งผลให้เกิดการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนได้ รวมทั้งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ของประเทศไทยซึ่งเร็วกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการภายในประเทศจะ ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่มากขึ้นจากการเข้ามาลงทุนได้โดยเสรีของนักลงทุนอาเซียน ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมที่ไม่พร้อมในการแข่งขันหรือไม่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุนอาจต้อง เผชิญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องจากการลดอุปสรรคในด้านการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ทำให้ผู้ประกอบการจากต่างประเทศสามารถเข้าสู่ตลาดได้สะดวกมากขึ้น และเพิ่มการแข่งขันใน ตลาดให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการที่ไม่มีความพร้อมหรือมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำอาจ ต้องออกจากตลาดไป

การใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าและเสริมสร้างขีดความสามารถของ ภาคอุตสาหกรรมไทย ควรมุ่งเน้นการหาเครือข่ายการผลิต รวมทั้งพันธมิตรทางธุรกิจในภูมิภาค เพื่อหาตลาดใหม่ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านและประเทศใกล้เคียง เช่น กลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งแรงงานที่ค่าจ้างไม่สูงมากนักในสาขา ที่ไทยมีศักยภาพ เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ยานยนต์ และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในด้านคุณภาพของสินค้าแทนการแข่งขันด้านราคา โดยใช้ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้บริโภคและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ผลกระทบของ AEC และการปรับตัวของอุตสาหกรรมไทย

ผลกระทบเชิงบวก

1. การลดและยกเลิกมาตรการทางภาษีในปี 2553 เป็นร้อยละ 0 ทั้งหมดยกเว้นรายการ สินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวมาก (Sensitive and Highly Sensitive) ของกลุ่มอาเซียน 6 รวมทั้ง ประเทศไทย และ 2558 สำหรับกลุ่ม CLMV เป็นการอุปสรรคทางการค้าและส่งเสริมให้อาเซียน เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ เป็นการเพิ่มโอกาสร้อยละ 22.7 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมด ของไทย (เพิ่มจากร้อยละ 20 ในปี 2552)

2. ต้นทุนในการผลิตของไทยต่ำลง สามารถนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางที่ใช้ในการผลิตได้ในราคาที่ถูกลง
3. เป็นการสร้างเสริมโอกาสการลงทุนเมื่อประเทศอาเซียนมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้เสรีมากขึ้น
4. เพิ่มพูนขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย เมื่อมีการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน/เป็นพันธมิตรทางธุรกิจร่วมกับอาเซียนอื่นๆ
5. เพิ่มอำนาจการต่อรองของไทยในเวทีการค้าโลก

ผลกระทบเชิงลบ

1. สินค้าของประเทศไทยอื่นเข้าสู่ตลาดไทยได้โดยไม่มีภาระภาษี ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องแข่งขันมากขึ้น แต่ที่ผ่านมาไทยกลับมีมูลค่าการส่งออกไปยังอาเซียนสูงกว่าการนำเข้าจากอาเซียน
2. ในด้านการลงทุน หากประเทศไทยไม่มีการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน (Labor productivity) และไม่มีการปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมายให้มีความทันสมัยไม่เป็นอุปสรรคต่อนักการลงทุน อาจทำให้มีการโยกย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศอื่นๆในASEAN ที่เหมาะสมกว่า
3. การเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี อาจทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่มีฝีมือของไทยไปประเทศที่ให้ค่าตอบแทน สูงกว่า เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน และต้องจ้างแรงงานต่างด้าวจากประเทศแรงงานถูกกว่าเข้ามา อาจก่อปัญหาด้านสังคม และเนื่องจากทิศทางนโยบายของไทยคือ การเป็น “รัฐสวัสดิการ” ทำให้งบประมาณของรัฐส่วนหนึ่งจะไปเป็นสวัสดิการของแรงงานต่างด้าว
4. ตลาดสินค้าในประเทศ (Domestic Market) หากตลาดภายในของไทยยังไม่มีกลไกในการป้องกันไม่ให้สินค้าคุณภาพต่ำกว่าที่ผลิตได้ในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นเข้ามาขายในประเทศมากขึ้น ก็จะทำให้เห็นนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพสูงขึ้นอาจเกิดปัญหาอุปสรรคได้ เนื่องจากไม่มีตลาดภายในประเทศรองรับ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแก่ผู้ประกอบการไทยในการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตได้

ภาคอุตสาหกรรมไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัว ดังนี้

1. การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดโลก เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกันได้
2. การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ
3. หาดตลาดส่งออก ปรับปรุงการผลิตให้สามารถปฏิบัติตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนได้ รวมถึงการบริหารจัดการ การจัดหาวัตถุดิบราคาถูกและมีคุณภาพดีในภูมิภาค
4. การปรับปรุงโครงสร้างภาษีของไทยทั้งระบบเพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการไทย
5. ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการผลิต (Production Network) เพื่อให้สามารถสร้าง Economy of Scale เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก
6. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม
7. มีกลไกที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าสู่ตลาดภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

การที่ไทยจะเข้าร่วม AEC ในปี 2558 ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นในทางบวก โดยไทยมีแนวโน้มได้เปรียบดุลการค้ากับอาเซียนเพิ่มขึ้น และอาเซียนได้กลายเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของไทยทั้งในด้านการส่งออกและนำเข้า โดยสัดส่วนตลาดส่งออกไปอาเซียนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งไทยมีการขยายการค้ากับอาเซียนในเกือบทุกอุตสาหกรรม สำหรับภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จาก AEC เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมมีศักยภาพในการแข่งขันและข้อได้เปรียบในหลายๆ ด้าน เช่น แรงงานที่มีทักษะ โครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับการเป็นตลาดและฐานการผลิต อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมสิ่งทอ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียนใน 10 อุตสาหกรรม โดยคัดเลือกจากอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนต่อ GDP สูงสุด 10 อันดับแรก อาศัยข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตด้านอุตสาหกรรม ปี 2553 ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคอุตสาหกรรมไทย และหาแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมสำหรับเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลการนำเข้า ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ในช่วงปี 2551 – 2556 โดยใช้รหัส HS code 4 หลัก และประเทศที่นำมาศึกษาประกอบด้วยประเทศในอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น

1. วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA)
2. การหาคำแหน่งความสามารถในการแข่งขัน
3. ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี 2556
4. การวิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA)

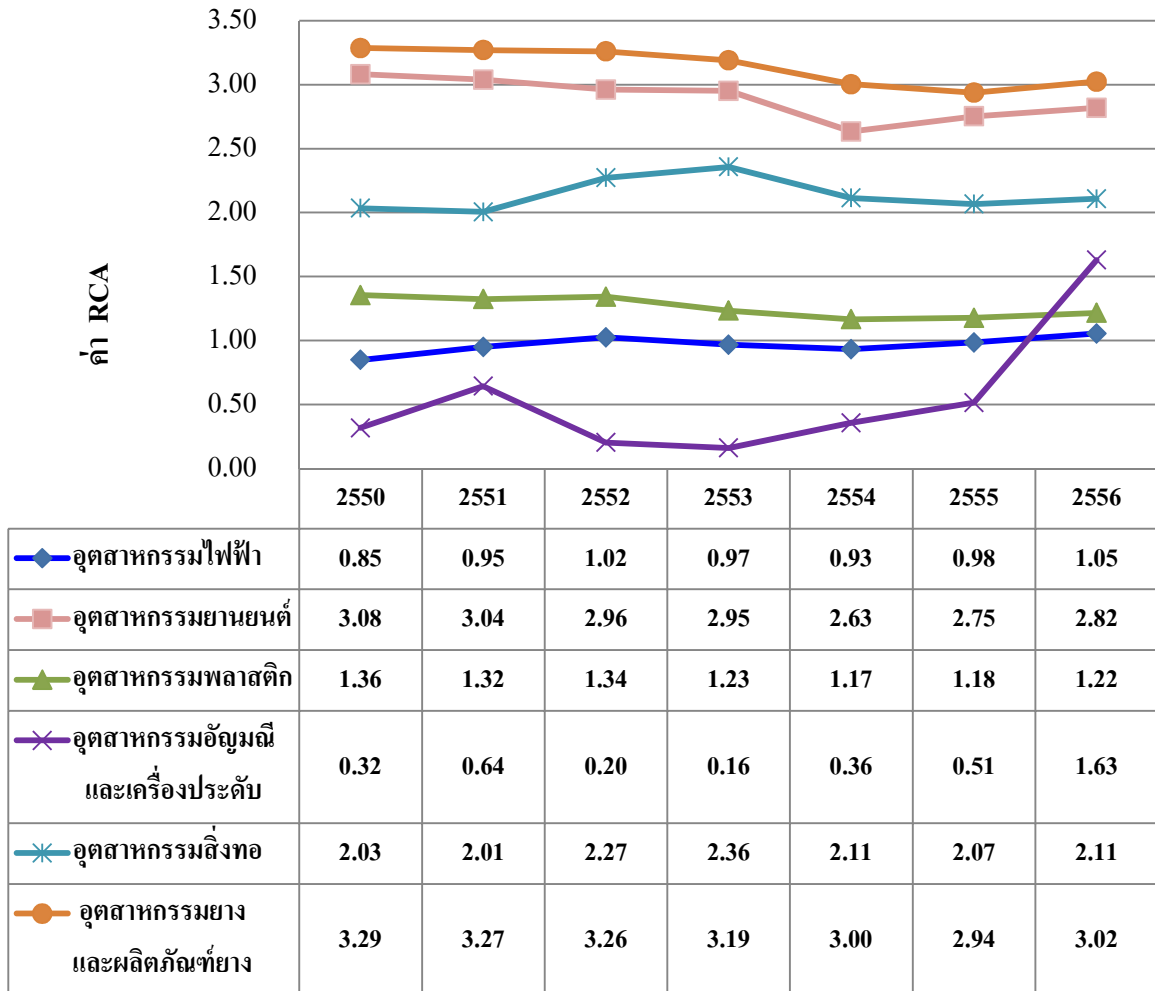
ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในสาขาอุตสาหกรรมของประเทศไทย 10 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ตามตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในสาขาอุตสาหกรรมของประเทศไทย 10 อุตสาหกรรม

สาขาอุตสาหกรรม	ค่า RCA							เฉลี่ย
	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	
1. ไฟฟ้า	0.85	0.95	1.02	0.97	0.93	0.98	1.05	0.97
2. อิเล็กทรอนิกส์	0.55	0.50	0.56	0.54	0.49	0.43	0.41	0.50
3. อาหาร	1.73	1.68	1.61	1.52	1.44	1.51	1.46	1.57
4. ยานยนต์	3.08	3.04	2.96	2.95	2.63	2.75	2.82	2.89
5. พลาสติก	1.36	1.32	1.34	1.23	1.17	1.18	1.22	1.26
6. อัญมณีและเครื่องประดับ	0.32	0.64	0.20	0.16	0.36	0.51	1.63	0.55
7. สิ่งทอ	2.03	2.01	2.27	2.36	2.11	2.07	2.11	2.14
8. เครื่องนุ่งห่ม	0.74	0.66	0.86	0.95	0.91	0.78	0.78	0.81
9. ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	3.29	3.27	3.26	3.19	3.0	2.94	3.02	3.14
10. เคมีภัณฑ์	0.96	1.21	1.02	0.95	0.95	0.95	0.88	0.99

ที่มา จากการคำนวณ

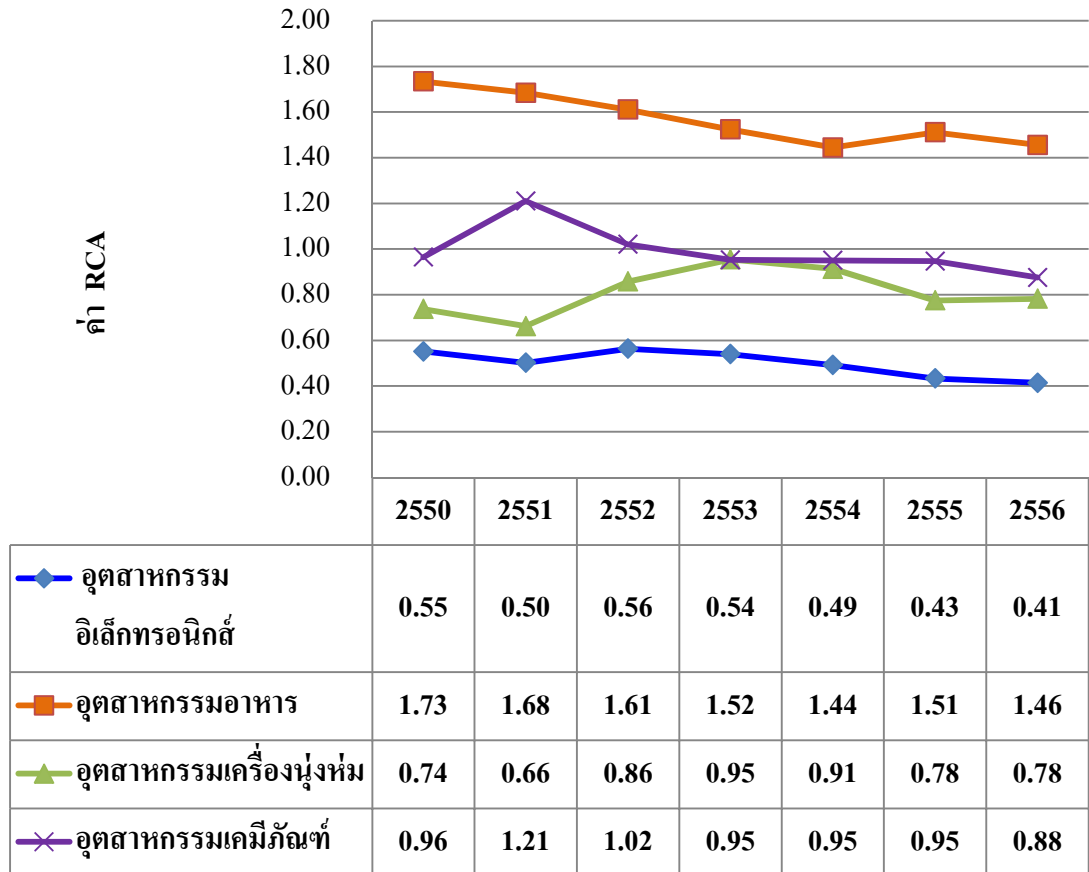
แผนภาพที่ 4-1 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ที่มา : จากการคำนวณ

จากแผนภาพที่ 4-1 พบว่าอุตสาหกรรมที่ค่า RCA มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

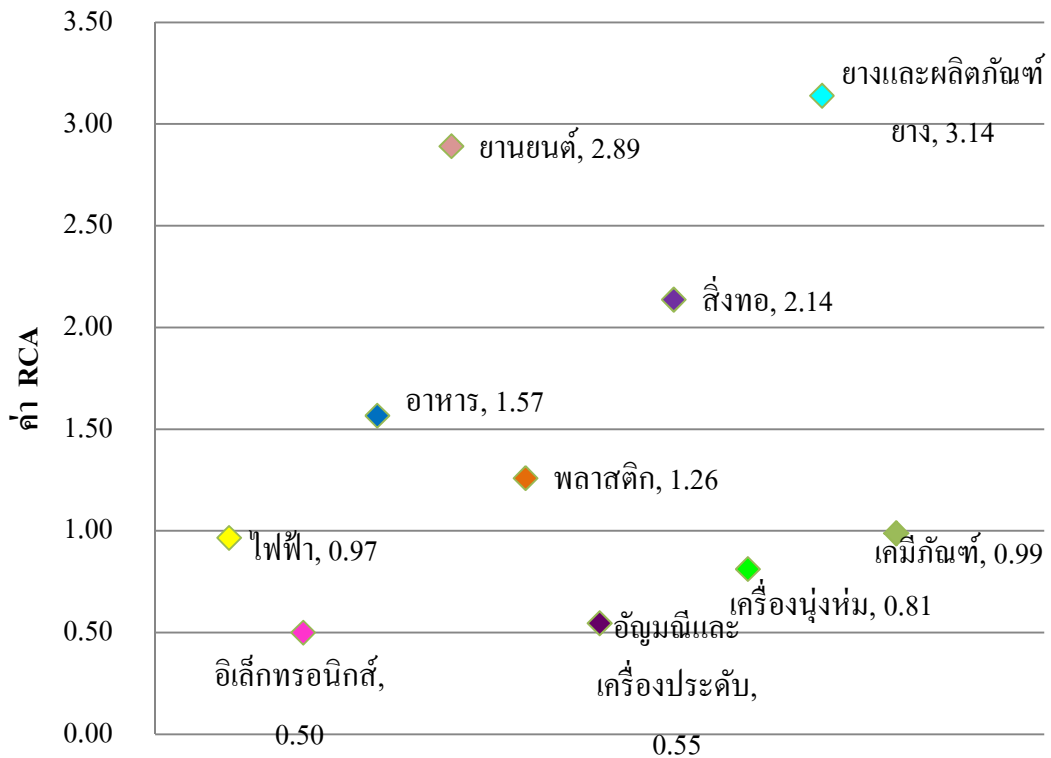
แผนภาพที่ 4-2 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ที่มีแนวโน้มลดลง

ที่มา จากการคำนวณ

จากแผนภาพที่ 4-2 อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ สำหรับ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มค่า RCA เท่ากับปีก่อนหน้า

แผนภาพที่ 4-3 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เฉลี่ยตั้งแต่ปี 2550 -2556

ที่มา จากการคำนวณ

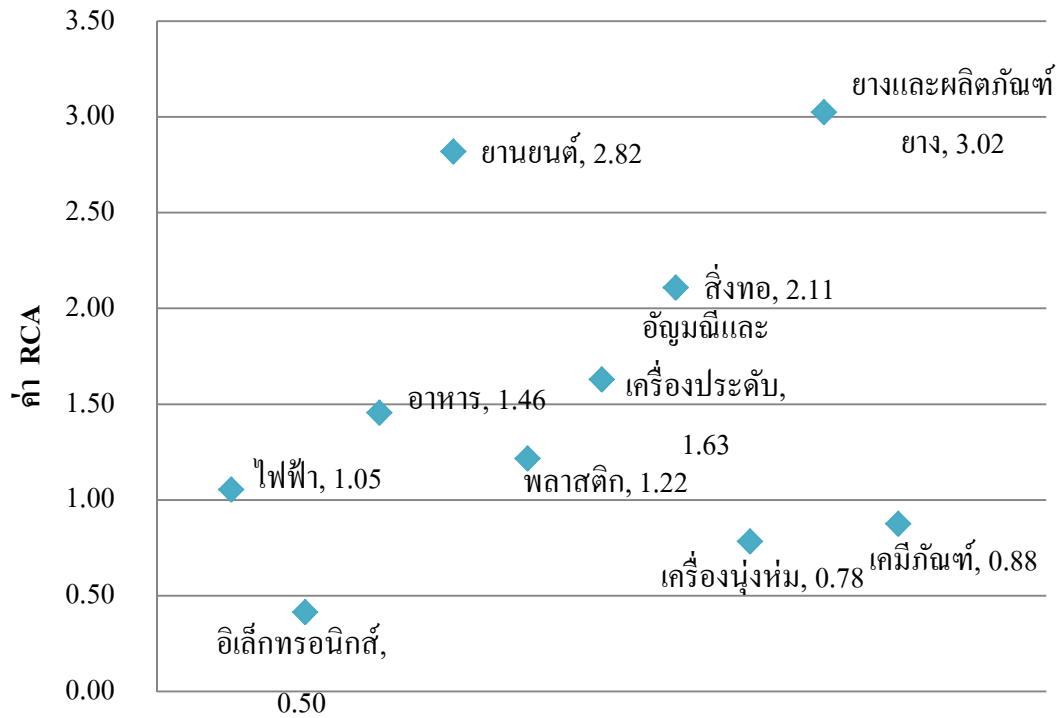
จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เฉลี่ยตั้งแต่ปี 2550 -2556 ดังแผนภาพที่ 4-3 สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า $RCA > 1$ ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมพลาสติก

กลุ่มอุตสาหกรรมที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า $RCA < 1$ ได้แก่ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ย RCA ตั้งแต่ปี 2550 - 2556 สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ตามลำดับ

แผนภาพที่ 4-4 แสดงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ปี 2556

ที่มา จากการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ปี 2556 ดังแผนภาพที่ 4-4 สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า RCA > 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมไฟฟ้า

2. กลุ่มอุตสาหกรรมที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า RCA < 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ตามลำดับ

จากผลการศึกษาค่า RCA ไม่สามารถบอกได้ว่าสาเหตุหรือปัจจัยใดที่ทำให้อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA < 1$ เสียเปรียบในการแข่งขัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งของ RCA ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาดำเนินความสามารถในการแข่งขันในหัวข้อต่อไป

การหาตำแหน่งความสามารถในการแข่งขัน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาการขยายตัวของการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรม 10 สาขา ในตลาดอาเซียนเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน 5 ประเทศ ในส่วนของการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม พบว่าในปี 2556 การส่งออกอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับขยายตัวมากที่สุด นั่นเป็นเพราะการส่งออกทองแท่งขยายตัวรองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมไฟฟ้า ตามลำดับ ดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 แสดงร้อยละการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน

สาขาอุตสาหกรรม	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ไทย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
1. ไฟฟ้า	-7.86	1.42	9.33	-6.30	-38.17
2. อิเล็กทรอนิกส์	0.81	8.35	4.27	-5.87	7.88
3. อาหาร	8.76	-6.64	-6.50	-21.64	3.40
4. ยานยนต์	-26.63	12.54	-1.66	-15.34	-29.18
5. พลาสติก	8.03	6.97	18.85	-2.89	11.67
6. อัญมณีและเครื่องประดับ	-8.91	-10.79	362.44	52.72	-25.41
7. สิ่งทอ	5.64	-18.52	8.80	6.06	-36.72
8. เครื่องนุ่งห่ม	-19.50	14.99	-1.56	6.39	98.46
9. ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	-30.65	11.56	-2.97	-22.34	-10.91
10. เคมีภัณฑ์	5.25	5.45	6.37	21.40	41.04

ที่มา จากการคำนวณ

สำหรับส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน พบว่าอุตสาหกรรมที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในอันดับ 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมอาหาร ดังตารางที่ 4-3

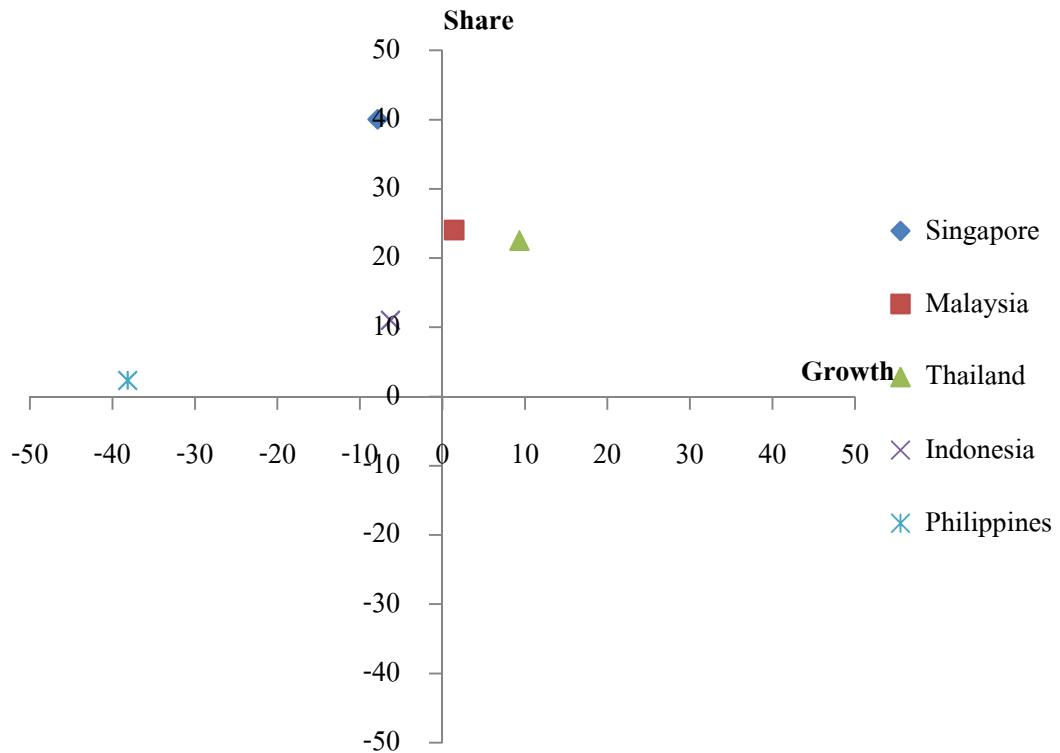
ตารางที่ 4-3 แสดงร้อยละส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน

สาขาอุตสาหกรรม	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ไทย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
1. ไฟฟ้า	40.05	24.04	22.54	11.02	2.34
2. อิเล็กทรอนิกส์	51.85	28.62	8.86	3.47	7.19
3. อาหาร	18.23	25.34	31.12	22.53	2.78
4. ยานยนต์	13.85	6.52	60.24	15.2	4.18
5. พลาสติก	28.96	34.07	25.98	9.15	1.83
6. อัญมณีและเครื่องประดับ	31.04	17.45	34.82	16.51	0.18
7. สิ่งทอ	16.08	18.45	45.07	19.84	0.56
8. เครื่องนุ่งห่ม	48.3	13.87	16.73	19.29	1.82
9. ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	11.37	11.58	64.63	10.77	1.65
10. เคมีภัณฑ์	38.95	20.27	18.71	18.85	3.21

ที่มา จากการคำนวณ

เมื่อนำอัตราการขยายตัวของการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมมาวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

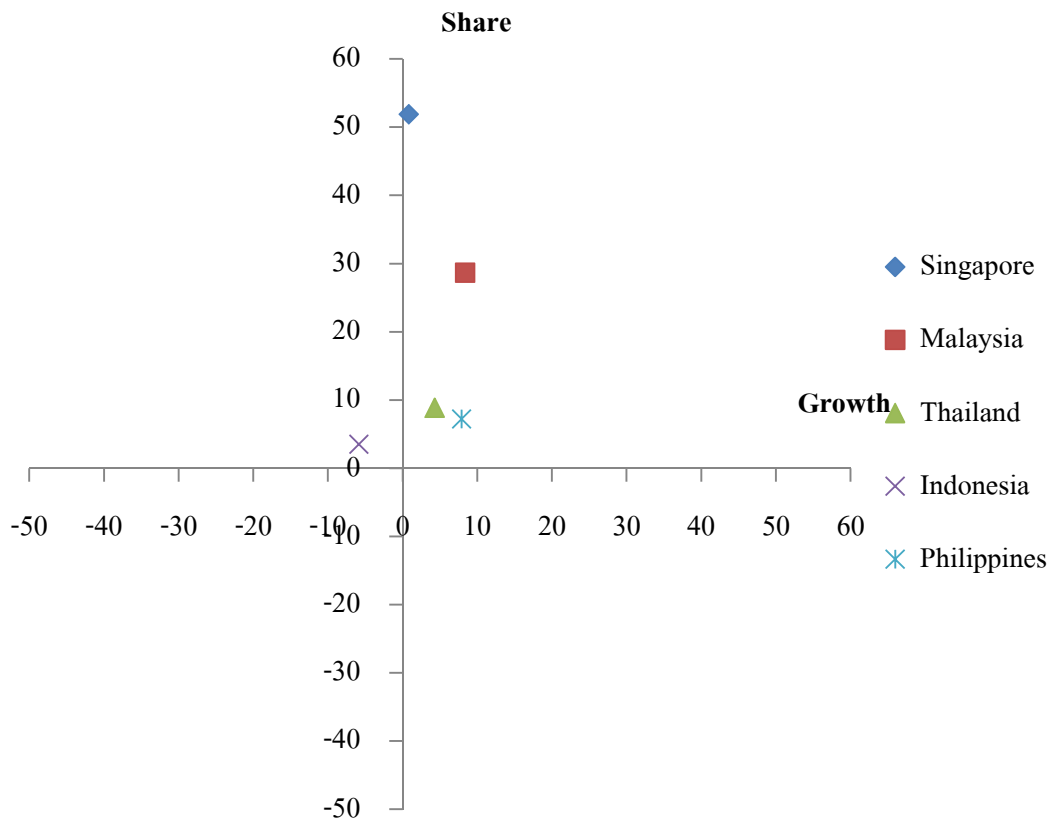
แผนภาพที่ 4-5 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมไฟฟ้า

ที่มา : จากการคำนวณ

ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไฟฟ้า พบว่า ในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 9.33 (อันดับ 1) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 22.54 (อันดับ 3) ดังแผนภาพที่ 4-5 แสดงว่าอุตสาหกรรมไฟฟ้ามีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

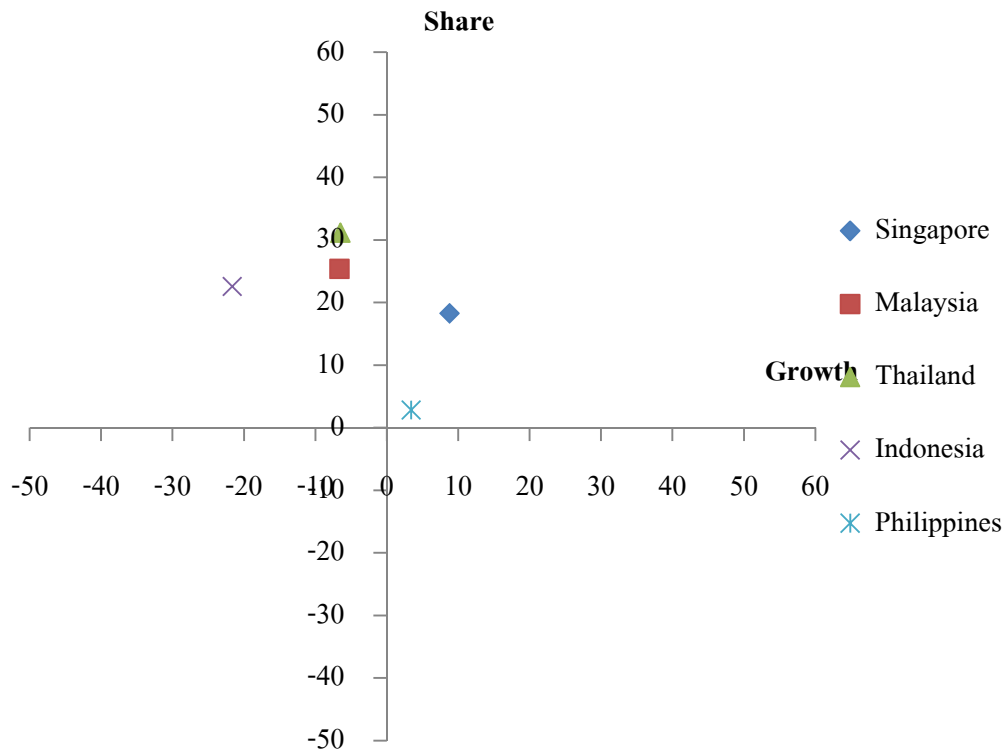
แผนภาพที่ 4-6 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 4.27 (อันดับ 3) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 8.86 (อันดับ 3) ดังแผนภาพที่ 4-6 แสดงว่า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

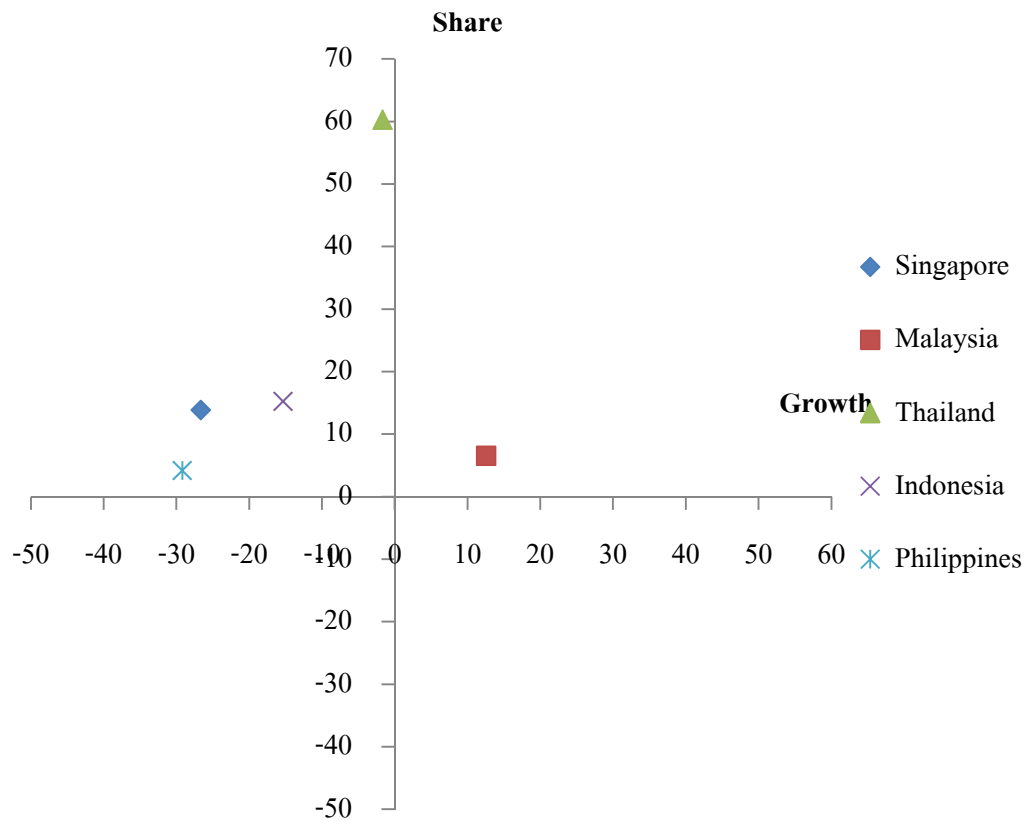
แผนภาพที่ 4-7 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอาหาร

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมอาหาร พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 6.50 (อันดับ 3) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 31.12 (อันดับ 1) ดังแผนภาพที่ 4.7 แสดงว่าอุตสาหกรรมอาหารยังมีความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน แต่การส่งออกหดตัวเนื่องจากปัญหาวัตถุดิบ เช่น โรคระบาดกุ้ง และปัญหาผลิตภัณ์ที่ไก่

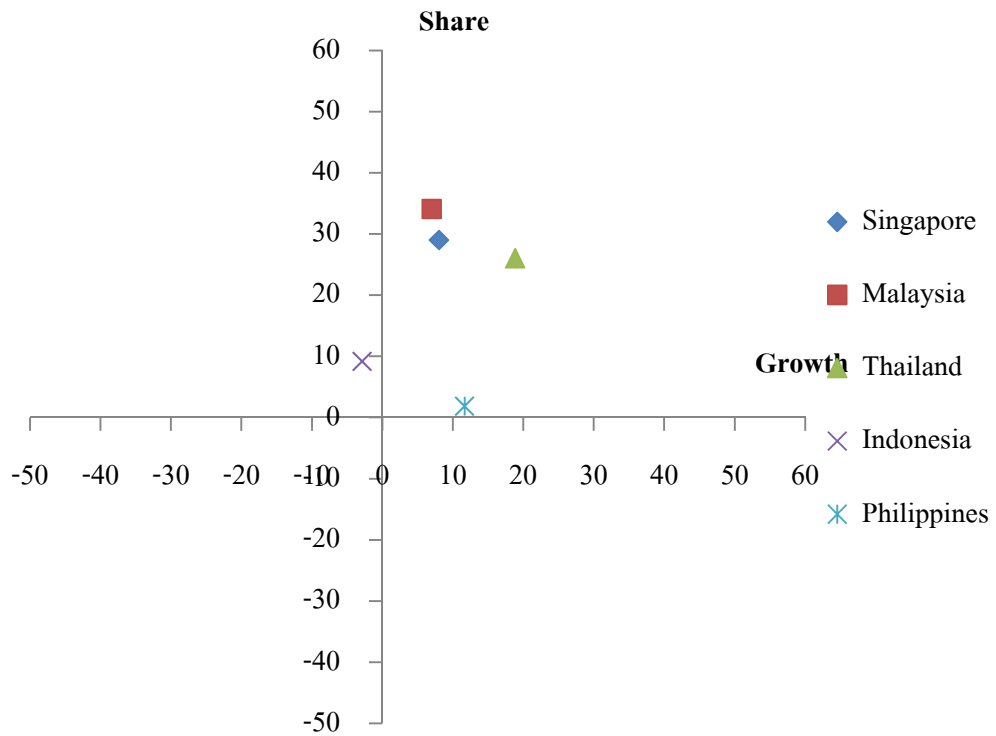
แผนภาพที่ 4-8 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมยานยนต์ พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 1.66 (อันดับ 2) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 60.24 (อันดับ 1) ดังแผนภาพที่ 4-8 แสดงว่าอุตสาหกรรมยานยนต์ได้เปรียบในการแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน แต่การส่งออกหดตัวเนื่องจากผลกระทบของเศรษฐกิจโลกที่มีต่อประเทศในอาเซียน

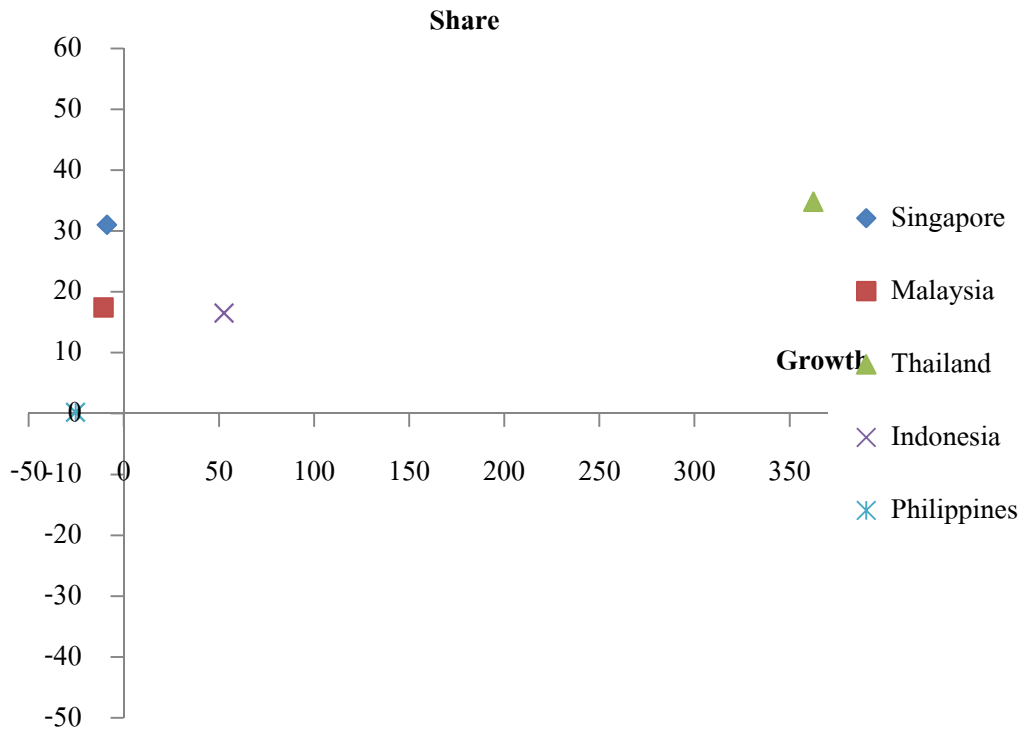
แผนภาพที่ 4-9 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมพลาสติก

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมพลาสติก พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 18.85 (อันดับ 1) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 25.98 (อันดับ 3) ดังแผนภาพที่ 4-9 แสดงว่าอุตสาหกรรมพลาสติกมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

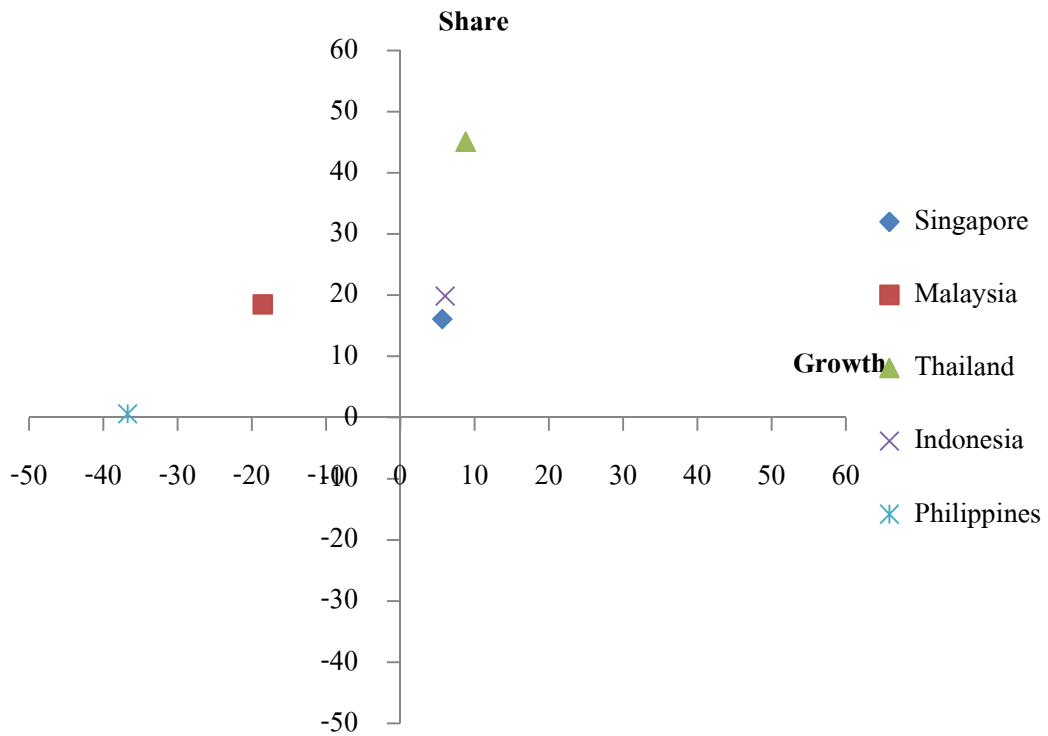
แผนภาพที่ 4-10 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ พบว่าในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 362.44 (อันดับ 1) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 34.82 (อันดับ 1) ดังแผนภาพที่ 4-10 แสดงว่าอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

แผนภาพที่ 4-11 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมสิ่งทอ

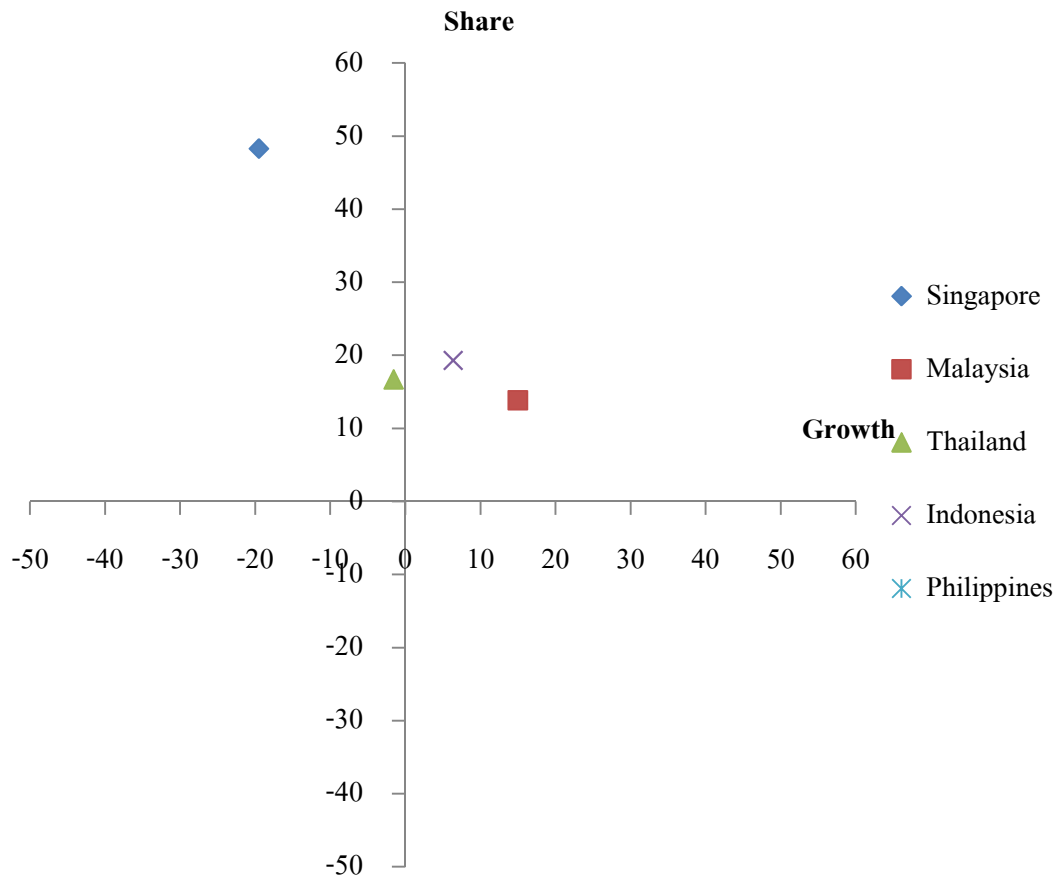

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 8.80 (อันดับ 1) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 45.07 (อันดับ 1) ดังแผนภาพที่ 4-11 แสดงว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

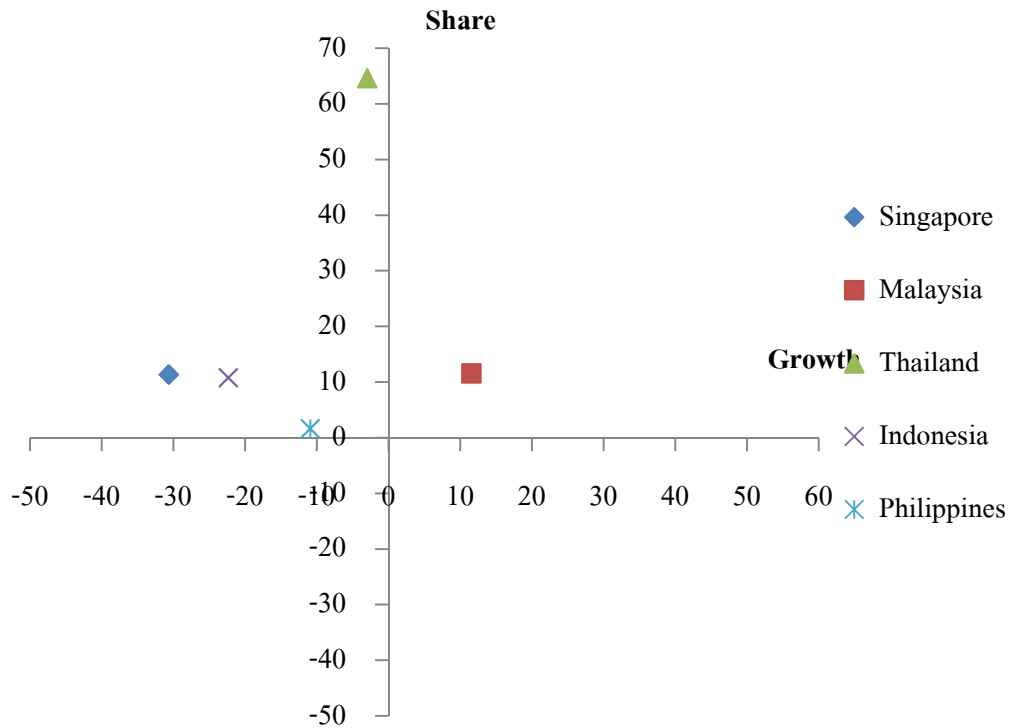
แผนภาพที่ 4-12 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 1.56 (อันดับ 4) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 16.73 (อันดับ 3) ดังแผนภาพที่ 4-12 แสดงว่าอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มยังมีความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน แต่การส่งออกหดตัวเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าในตลาดอาเซียน

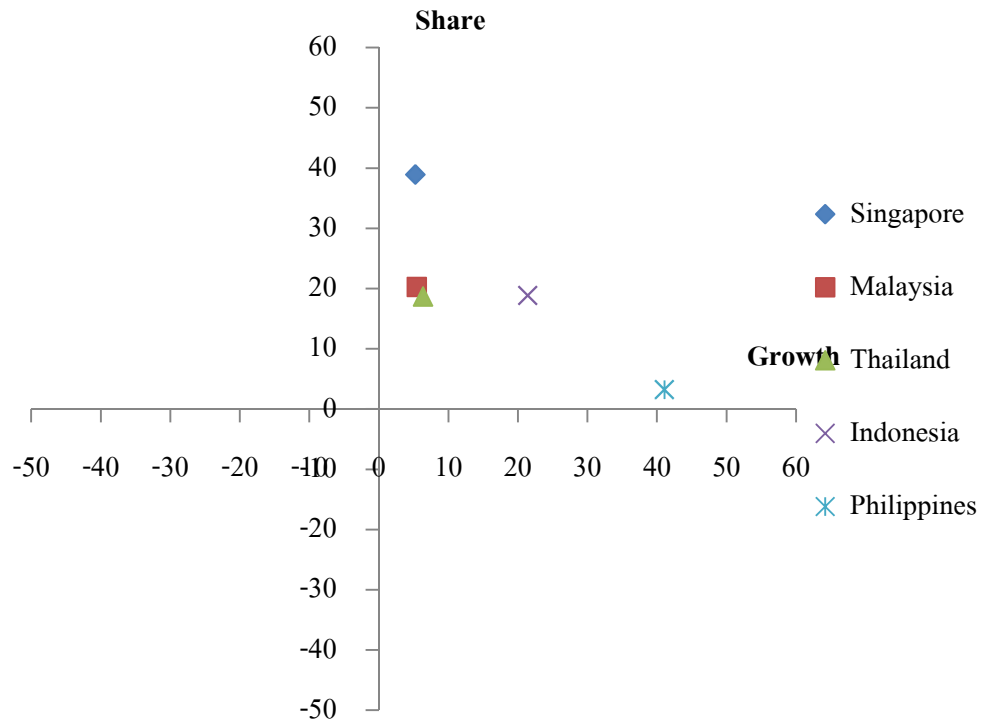
แผนภาพที่ 4-13 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมยาง พบว่า ในปี 2556 การส่งออกหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.97 (อันดับ 2) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 64.63 (อันดับ 1) ดังแผนภาพที่ 4-13 แสดงว่า อุตสาหกรรมเครื่องยางและผลิตภัณฑ์ยางยังมีความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน แต่การส่งออกหดตัวเนื่องจากชะลอตัวตามอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์

แผนภาพที่ 4-14 ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

ที่มา จากการคำนวณ

อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ พบว่าประเทศไทยในปี 2556 การส่งออกขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 6.37 (อันดับ 3) และมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 18.71 (อันดับ 4) ดังแผนภาพที่ 4-14 แสดงว่าอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

จากการศึกษาดำเนินการความสามารถในการแข่งขัน พบว่าอุตสาหกรรมทั้ง 10 สาขา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบและมีศักยภาพในการแข่งขันเมื่อ โดยการส่งออกยังคงขยายตัวและส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

กลุ่มที่ 2 เป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยในส่วนของส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงหรือระดับกลาง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี 2556

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (National Competitiveness) คือขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การประเมินขีดความสามารถในการแข่งขันจะช่วยให้เข้าใจถึงจุดเด่นและจุดด้อยของประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ณ ช่วงเวลาเดียวกัน ในปี 2556 เป็นการจัดอันดับจาก 60 ประเทศ จากการจัดอันดับของ Institute for Management Development : IMD เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในปี 2556 ทั้ง 4 ด้าน ดังแผนภาพที่ 4-15 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 29 ปัจจัยในเรื่องของระดับราคาเศรษฐกิจในประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศ ส่งผลให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับ 3 เมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย มีศักยภาพทางเศรษฐกิจดีกว่าประเทศไทย

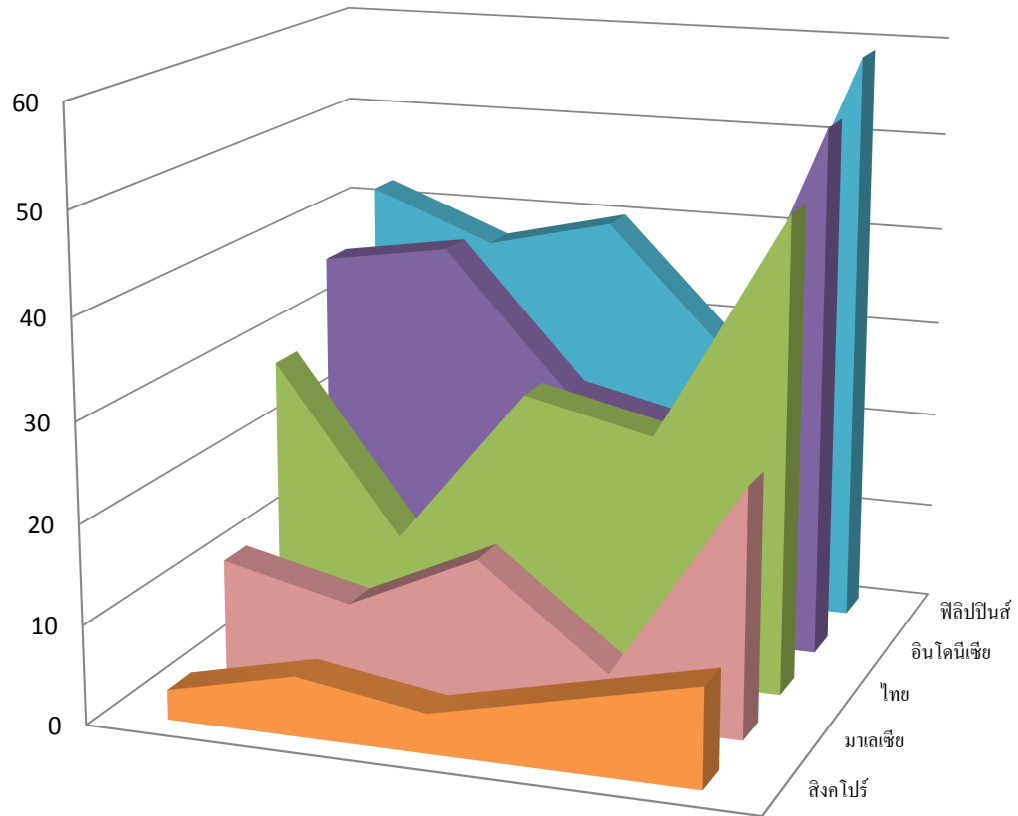
2. ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 28 ปัจจัยในเรื่องของ การอบ การบริหารด้านสถาบันอยู่อันดับที่ 39 และกรอบการดำเนินการด้านสังคมอยู่อันดับที่ 55 ส่งผลให้ ประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในอันดับที่ 4 เมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย มีประสิทธิภาพของภาครัฐดีกว่าประเทศไทย

3. ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 25 ปัจจัยในเรื่องของผลิต ภาพและประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศไทยอยู่อันดับที่ 49 ส่งผลให้ประสิทธิภาพของ ธุรกิจอยู่ในอันดับ 3 เมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ประเทศมาเลเซีย และประเทศ สิงคโปร์ มีประสิทธิภาพของภาคธุรกิจดีกว่าประเทศไทย

4. โครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 48 ปัจจัยที่ส่งผลให้โครงสร้าง พื้นฐานของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 48 ปัจจัยในส่วนของการศึกษา สุขภาพและสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี ส่งผลให้โครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในอันดับที่ 3 เมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีกว่าประเทศไทย

จากผลการจัดอันดับ IMD ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานประเทศไทยอยู่ อันดับที่ 48 จาก 60 ประเทศ ดังนั้น ภาครัฐควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะช่วย เสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทย และเพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิด AEC

แผนภาพที่ 4-15 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2556

	ความสามารถในการแข่งขันภาพรวม	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ	ประสิทธิภาพของภาครัฐ	ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ	โครงสร้างพื้นฐาน
■ สิงคโปร์	3	6	4	7	10
■ มาเลเซีย	12	9	15	5	25
■ ไทย	29	12	28	25	48
■ อินโดนีเซีย	37	39	25	22	54
■ ฟิลิปปินส์	42	37	40	27	59

การวิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การวิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจะวิเคราะห์จากจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ของภาคอุตสาหกรรมไทย

จุดแข็ง (Strength) ของภาคอุตสาหกรรมไทย

1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแรงงานที่มีทักษะฝีมือเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ และจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศที่มีอัตราค่าแรงงานต่ำ ส่งผลให้ภาคการผลิตของไทยส่วนใหญ่เป็นภาคการผลิตที่ใช้แรงงานเป็นหลัก

2. มีวัตถุดิบทางการเกษตรที่มีศักยภาพ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เช่น ข้าว ยางพารา อ้อย ผักและผลไม้สด เป็นต้น

3. ประเทศไทยมีที่ตั้งเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางภูมิภาค ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ (Strategic Location) ในแถบภูมิภาคนี้ ซึ่งเป็นทำเลที่ตั้งที่มีลักษณะดีและมีความได้เปรียบในหลายด้าน โดยเฉพาะในแง่ของที่ตั้งทางเศรษฐกิจ (Economic Location)

4. การคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศครอบคลุมและรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั้งของสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (Institute of Management and Development: IMD) และสถาบันจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและธุรกิจ (World Economic Forum: WEF) พบว่า ไทยยังคงมีจุดแข็งในเรื่องของการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ

จุดอ่อน (Weakness) ของภาคอุตสาหกรรมไทย

1. ภาคการผลิตของไทยยังมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ จะเห็นได้จากข้อมูลการสำรวจปัจจัยในการแข่งขันทั้ง 4 ด้านที่ทางสถาบัน IMD ได้ดำเนินการสำรวจไว้

2. การขาดแคลนแรงงานจากค่านิยมการทำงานและการศึกษาที่เปลี่ยนไป โดยแรงงานไทยมักจะมีค่านิยมเกี่ยวกับการทำงาน การเรียนที่ผิด ๆ โดยให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์มากกว่าการนำไปใช้จริง

3. การกระจุกตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ และการอพยพแรงงานเข้ามาหางานทำในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงพื้นที่ในภาคตะวันออก

4. อุตสาหกรรมหลักของประเทศยังต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศ

5. สินค้าอุตสาหกรรมยังมีการเชื่อมโยงวัตถุดิบจากภาคเกษตรไม่มากนัก ถึงแม้ว่าภาคเกษตรจะเป็นภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศมาอย่างช้านานแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตของภาคเกษตรของประเทศไทยเกือบทั้งหมดยังมีระดับของการเชื่อมโยงที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภาคการผลิต

สรุป

จากการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นและข้อมูลแวดลอมอื่น ๆ พบว่าในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมมีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน และศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งจุดอ่อนจุดแข็งของแต่ละอุตสาหกรรมต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. อุตสาหกรรมไฟฟ้าของไทยมีศักยภาพเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากไทยเป็นฐานการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าอันดับ 1 ของอาเซียน แต่อย่างไรก็ตามหลังจากเปิด AEC เครื่องใช้ไฟฟ้าบางอย่างอาจได้รับผลกระทบจากการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กรณีของ LCD TV ของบริษัท Sony ที่ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศมาเลเซีย (เหตุผลเรื่องต้นทุน Logistic ของไทยสูงกว่ามาเลเซีย เพราะ LCD TV ของ Sony ส่วนใหญ่ส่งออกไปอินเดีย ซึ่งอาศัยขนส่งทางเรือเป็นหลัก) และกรณีบริษัท JVC ที่บริษัทแม่เลือกให้ไทยเป็นฐานการผลิตกล้อง Digital แทน LCD TV ทำให้ที่ผ่านมามีประเทศไทย มียอดการนำเข้าเครื่องรับโทรทัศน์สูงขึ้นมา อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังเป็นฐานการผลิต LCD TV ของ Samsung Panasonic และ LG รวมถึงบริษัท OEM รายใหญ่ที่รับจ้างประกอบ LCD TV ใน Brand ต่างๆ เพื่อส่งออก เช่น บริษัท World Electronic เป็นต้น ในขณะที่เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านอื่นๆ เช่น เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ฯลฯ ยังมีแนวโน้มการผลิตที่ดี ทั้งนี้ในอนาคตอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของไทยเมื่อเข้าสู่ AEC แล้ว ต้องเน้นที่การออกแบบ (Design) เป็นสำคัญ ทั้งในเรื่องของการออกแบบรูปลักษณ์ และ Function การทำงาน นอกจากนี้ยังต้องเป็นการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Design) ด้วย เนื่องจากประเด็นสิ่งแวดล้อมจะเป็นประเด็นที่สำคัญในอนาคต

2. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยมีจุดแข็งในเรื่องแรงงานฝีมือเป็นที่ยอมรับ และมีระบบสาธารณูปโภคค่อนข้างพร้อม แต่ก็ยังคงมีปัญหาด้านแรงงานอยู่ ทั้งนี้เมื่อมีการเปิด AEC แล้ว คาดว่า ภาวียจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไม่มากนัก เนื่องจากภาวียนำเข้าของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ได้ทยอยปรับลดลงเป็น 0 เกือบทั้งหมดแล้ว นอกจากนี้โครงสร้างของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เกือบทั้งหมดเป็นการลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งบริษัทแม่เป็นผู้กำหนด

นโยบายการลงทุนในประเทศต่างๆ ขึ้นอยู่กับบรรยากาศการลงทุนและมาตรการส่งเสริมการลงทุนของประเทศนั้นๆ และเมื่อพิจารณาในแง่นี้จะพบว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์จะได้เปรียบไทย เนื่องจากมีบรรยากาศในการลงทุนและมาตรการให้สิทธิประโยชน์ที่มีความยืดหยุ่นมากกว่า โดยแนวทางการอุดหนุนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยในอนาคต ต้องมุ่งส่งเสริมการลงทุนในผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มี Value Added สูง ซึ่งแน่นอนว่าต้องมี High Technology ด้วย เช่น IC Design, Flash Memory หรือ Solid State Memory ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลนอกเหนือไปจาก HDD เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเชื่อมโยงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันให้มีการนำไปใช้ในผลิตภัณฑ์ที่มี High Value ในอนาคต เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางการแพทย์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางการเกษตร เป็นต้น

3. อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมของไทยที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก ทั้งในด้านเทคโนโลยี คุณภาพ ความปลอดภัย และมาตรฐานการผลิตที่ค่อนข้างสูง รวมทั้งแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และสายพันธุ์ดี หลากหลาย ทั้งนี้การเปิดอาเซียนจะเป็นผลดีกับไทย จากการที่ไทยมีความเข้มแข็งและความก้าวหน้าในการผลิตมากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน นอกจากนี้การนำเข้าวัตถุดิบราคาถูกก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่จะสร้างโอกาสและทางเลือกให้กับนักลงทุนไทย อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องระวังคือ ปัญหาขาดแคลนแรงงาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะของอุตสาหกรรมที่เป็น Labor Intensive และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่จูงใจแรงงานไทย เช่น ร้อน เหม็น เหนื่อย และ ฯลฯ ทำให้ปัจจุบัน ไทยต้องพึ่งแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมอาหารของไทย รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการเอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุน เช่น การเพิ่มผลิตภาพ การลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนด้าน R&D เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางอุตสาหกรรมอาหารในภูมิภาคอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์หลักในอุตสาหกรรมนี้ได้แก่ ผักและผลไม้กระป๋อง อาหารแช่แข็ง เนื้อสัตว์แปรรูป และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

4. อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทย เป็นฐานการผลิตรถยนต์อันดับ 1 ของอาเซียน โดยมีศักยภาพในการผลิตยานยนต์ที่มีความเฉพาะ (Global Niche Products) ใน 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ รถปิกอัพ 1 ตัน รถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco Car) และรถจักรยานยนต์ขนาดเล็กคุณภาพสูง อีกทั้งมีความพร้อมทางด้านบุคลากร ระบบโลจิสติกส์ และอุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำ สำหรับอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ ประเทศไทยมีการผลิตเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน รองจากอินโดนีเซียและเวียดนาม ตามลำดับ ซึ่งเวียดนามมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกสูงชัน ดังนั้น หากเปิด AEC ประเทศไทยควรรักษาฐานการผลิตรถจักรยานยนต์ขนาดเล็กคุณภาพสูง และ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยเฉพาะการสร้างฐานการผลิตจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ รวมทั้งใช้โอกาสนี้ในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปลงทุนสร้างฐานการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศสมาชิกอาเซียน (เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า) รวมทั้งส่งออกชิ้นส่วนยานยนต์ที่มีศักยภาพไปยังประเทศเหล่านี้

5. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยมีจำนวนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พลาสติกมากที่สุดในอาเซียน และมีมูลค่าการส่งออก รวมถึงมีส่วนแบ่งในตลาดโลกคิด 1 ใน 3 ของอาเซียน เป็นรองเพียงสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้น โดยมาเลเซียนับเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวที่สามารถขยายตลาดในอาเซียนได้ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา เนื่องจากมีต้นทุนต่ำกว่าไทยทั้งวัตถุดิบพลังงาน โลจิสติกส์ และแรงงาน อีกทั้งมีการจัดตั้ง Kertih Polymer Park ทำให้มีการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตเม็ดพลาสติกกับผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ดีกว่าไทย เมื่อเปิด AEC อุตสาหกรรมพลาสติกโดยรวมจะขยายตัวตามเศรษฐกิจและการบริโภค ที่เพิ่มขึ้นผู้ประกอบการไทยจะสามารถส่งสินค้าไปขายในประเทศที่มีพรมแดนติดกับไทย เช่น กัมพูชา พม่า และลาว ได้มากขึ้น (ยกเว้น เวียดนามซึ่งเป็นตลาดของมาเลเซีย) อย่างไรก็ตามควรระวังในเรื่องผู้ประกอบการจีนเข้ามาตั้งโรงงานแปรรูปพลาสติกในไทย เพื่อให้ได้การสะสมแหล่งกำเนิดสินค้าและตลาดอาเซียน ทั้งนี้ ประเทศในอาเซียนล้วนนำเข้าสินค้าพลาสติกจากจีนในสัดส่วนมูลค่าที่ติดอันดับต้นๆ ไทยและประเทศอื่นๆ ในอาเซียนมีมูลค่านำเข้าผลิตภัณฑ์พลาสติกจากจีนเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดตั้งแต่ FTA ระหว่างอาเซียนกับจีน เริ่มมีผลในปี 2553 โดยที่ปริมาณการส่งออกของอาเซียนไปจีนกลับไม่ได้เพิ่มขึ้น

6. อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยมีจุดแข็งในด้านฝีมือแรงงาน โดยแรงงานของไทยมีความเชี่ยวชาญในการปรับปรุงคุณภาพพลอยสีทั้งการเผา/หุงพลอย และการเจียรไนพลอยสีได้เหลี่ยมมุมคมชัดงดงาม ซึ่งทั่วโลกยอมรับไทยในการเป็นศูนย์กลางด้านผลิตและการค้าพลอยสี อีกทั้งไทยยังสามารถเจียรไนเพชรที่รู้จักกันในนาม BANGKOK CUT นอกจากนี้ไทยยังมีความเชี่ยวชาญในการผลิตเครื่องประดับเงินได้อย่างประณีตสวยงามตลอดจนมีคุณภาพมาตรฐานได้รับการยอมรับในระดับสากล ทำให้เป็นผู้ส่งออกเครื่องประดับเงินลำดับต้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานฝีมือมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากคนรุ่นใหม่หันไปสนใจงานในด้านอื่น ประกอบกับในระยะ 20 ปีนี้ อุตสาหกรรมนี้เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้วัตถุดิบในประเทศ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ปัจจุบันจึงมีการนำเข้าวัตถุดิบคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 โดยเป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น ศรีลังกา มาดากัสการ์ และประเทศในแถบแอฟริกาใต้ เป็นต้น ทั้งนี้อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยถือว่ามีศักยภาพในการแข่งขันในอาเซียน เนื่องจากไทยเป็นผู้ส่งออกที่มีมูลค่าสูงที่สุดในกลุ่มตลอดระยะเวลา 6 ปี (2005-

2010) ดังนั้นเมื่อเปิด AEC จะเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรม ในแง่ที่ไทยจะมีแหล่งวัตถุดิบเพิ่มขึ้น และยังคงอยู่ใกล้กับประเทศไทย ซึ่งประเทศอาเซียนที่เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV)

7. อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยมีจุดเด่นตรงที่ไทยมีขีดความสามารถในการผลิต เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีการผลิตอย่างครบวงจร ตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งประเทศ ในอาเซียนที่มีอุตสาหกรรมอย่างครบวงจรเหมือนไทยมีเพียงประเทศเดียว คือ อินโดนีเซีย ดังนั้นอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยจึงมีความเข้มแข็ง และเป็นฐานการผลิตใหญ่ในอาเซียน รวมทั้งต่างชาติให้การยอมรับในด้านคุณภาพการผลิต ชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการไทย นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น พม่า กัมพูชา เวียดนาม มีการตั้งซื้อสินค้ากลางน้ำอย่างผ้าฝ้ายจากไทยจำนวนมาก ทำให้ต้องพึ่งพิงการนำเข้าสินค้าในกลุ่มนี้จากไทย ดังนั้นเมื่อมีการเปิด AEC แล้วน่าจะเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอไทย เนื่องจากประเทศในอาเซียนอย่างกลุ่ม CLMV เช่น เวียดนาม กัมพูชา มีแนวโน้มอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในประเทศจะเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเทศเหล่านี้ยังไม่มีอุตสาหกรรมต้นน้ำและกลางน้ำ ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศอีกมาก เป็นการเพิ่มโอกาสของไทยในการทำตลาดอาเซียนได้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรตระหนัก คือ เวียดนามได้กำหนดแผนพัฒนาสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มภายในปี 2558 และวิสัยทัศน์ภายในปี 2563 ในเรื่องของการเพิ่มสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ Local Content ภายในประเทศ โดยจะให้ความสำคัญต่อการผลิตผ้า วัตถุดิบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและวัสดุอุปกรณ์ตกแต่ง ซึ่งอาจจะทำให้ไทยสูญเสียตลาดในส่วนนี้ไปได้

8. อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทยมีความได้เปรียบและความพร้อมในเรื่องคุณภาพการผลิตที่ประณีต มีชื่อเสียงและต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อผู้ประกอบการไทย แต่ในด้านต้นทุนแรงงานของไทยจะสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งแรงงานในประเทศไทยค่อนข้างขาดแคลนบุคลากรในการออกแบบมีศักยภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล แต่ยังไม่ใช่นักออกแบบที่จะกำหนดแฟชั่นโลกได้ ดังนั้นการเปิด AEC ทำให้ไทยมีโอกาสใช้ประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าแรงต่ำกว่าเป็นฐานการผลิตสินค้าปลายน้ำ และทำให้ไทยมีโอกาสได้ใช้สิทธิประโยชน์ภาษี (GSP) ของประเทศเพื่อนบ้านในการส่งสินค้าไปขายยังสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป แต่อย่างไรก็ตามสินค้านำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านก็สามารถเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศได้มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของไทยควรมุ่งเน้นการพัฒนาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยการสร้างตราสินค้า (Brand) และเพิ่มการออกแบบ (Design) เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากลต่อไป

9. อุตสาหกรรมยางผลิตภัณฑ์ยาง ประเทศไทยมีจุดเด่นในเรื่องการปลูกยางและส่งออกวัตถุดิบยางธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ทำให้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางของไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสูงทั้งในด้านการผลิตยางดิบและการแปรรูปยางพารา โดยเฉพาะการผลิตยางล้อมีการเติบโตอย่างมาก ตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ แต่ในขณะเดียวกันประเทศลาว และเวียดนามเริ่มกลายเป็นผู้ส่งออกยางขึ้นต้นมากขึ้น ดังนั้นอัตราการเติบโตของสัดส่วนการส่งออกของไทยจึงลดลง แต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางยังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศ และปัญหาการนำแรงงานเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้นจึงต้องเร่งผลิตบุคลากรในทุกระดับ ทั้งระดับแรงงาน และบุคลากรด้านการวิจัยและการพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิต การวิจัยและสร้างนวัตกรรมในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

10. อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ การผลิตเคมีภัณฑ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิตในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ขั้นปลาย โดยมีการนำเข้าวัตถุดิบเคมีภัณฑ์ขั้นต้นจากต่างประเทศ ในส่วนของปัจจัยการผลิต เนื่องจากวัตถุดิบเคมีภัณฑ์มีโครงสร้างทางเคมีที่ซับซ้อน ต้องอาศัยการวิจัยค้นคว้าและการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีสูง การลงทุนและพัฒนาในส่วนนี้ยังไม่มากนัก วัตถุดิบที่ผลิตได้ในประเทศไม่ได้มาตรฐาน ทำให้อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการนำเข้าและมีต้นทุนสูงในการผลิต อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ส่วนใหญ่ขาดระบบเครือข่ายการเชื่อมโยงฐานข้อมูล ทำให้ขาดความรู้ด้านกระบวนการผลิต การซื้อขาย การตลาด ซึ่งทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์เสียเปรียบในการแข่งขัน เมื่อเปิด AEC อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ความสามารถในการแข่งขันลดลง

เมื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในสาขาอุตสาหกรรมของประเทศไทย 10 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ซึ่งค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ปี 2556 แบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า RCA > 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมไฟฟ้า

2. กลุ่มอุตสาหกรรมที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการแข่งขัน หรือมีค่า RCA < 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ในส่วนของ การวิเคราะห์ตำแหน่งความสามารถในการแข่งขัน พบว่าอุตสาหกรรมทั้ง 10 สาขา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบและมีศักยภาพในการแข่งขันเมื่อ โดยการส่งออกยังคงขยายตัวและส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

กลุ่มที่ 2 เป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยในส่วนของส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงหรือระดับกลาง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

สำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (National Competitiveness) ในปี 2556 เป็นการจัดอันดับจาก 60 ประเทศ จากการจัดอันดับของ Institute for Management Development : IMD เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในปี 2556 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานประเทศไทยอยู่อันดับที่ 48 จาก 60 ประเทศ ดังนั้น ภาครัฐควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทย และเพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิด AEC

และการวิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจะวิเคราะห์จากจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ของภาคอุตสาหกรรมไทย ซึ่งจุดแข็งที่เป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทย เช่น แรงงานมีทักษะฝีมือ วัตถุดิบทางการเกษตรที่มีศักยภาพ ประเทศไทยมีที่ตั้งเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค การคมนาคมขนส่งครอบคลุมทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ในส่วนของจุดอ่อน เช่น ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ การขาดแคลนแรงงาน และการกระจุกตัวของพื้นที่อุตสาหกรรม

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed comparative Advantage : RCA) และการหาตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ในปี 2556 สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA > 1$ การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งจะได้รับผลกระทบเชิงบวก ผู้ประกอบการไทยมีความสามารถทางการแข่งขันสูง

2. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA > 1$ และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

3. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA < 1$ แต่การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

4. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า $RCA < 1$ และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ถึงแม้ว่าไทยจะมีความได้เปรียบในเรื่องคุณภาพการผลิต แต่มีปัญหาเรื่องค่าแรงที่สูงกว่า และการขาดแคลนแรงงานทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐ

1. เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
2. ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียนมากขึ้น
3. พัฒนาศักยภาพการแข่งขันเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับประเทศในอาเซียน เช่น การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของภาคอุตสาหกรรม เป็นการจัดการด้านโลจิสติกส์ในสถานประกอบการของภาคอุตสาหกรรม เชื่อมโยงหน่วยธุรกิจในโซ่อุปทาน สนับสนุนให้เกิดปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของโซ่อุปทานในอุตสาหกรรม
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เชื่อมโยง Supply Chain ปรับปรุงด้านคุณภาพการผลิต พัฒนาปรับปรุงด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม
5. สนับสนุนให้มีการผลิตบุคลากรให้ตรงกับสาขาอาชีพที่ขาดแคลน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เช่น พัฒนาบุคลากรนักร้องแบบ พัฒนาฝีมือแรงงานพัฒนาตราสินค้าไทย
6. การเพิ่มผลิตภาพและคุณภาพของแรงงาน โดยการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่แรงงาน สนับสนุนการฝึกอบรมฝีมือและทักษะให้แก่แรงงาน
7. ควรมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการที่อาจประสบกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรง

ภาคเอกชน

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 1 ควรมุ่งเน้นส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียนให้มากขึ้น เนื่องจากอุปสรรคทางการค้าจะลดลง นอกจากนี้ควรมีการขยายตลาดโดยมีการลงทุนเพิ่มทั้งในประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะในสินค้าที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความสามารถทางการแข่งขันสูงเช่นกัน ในขณะเดียวกัน ควรมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้มีศักยภาพสูง มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 2 มุ่งเน้นในการรักษาส่วนแบ่งตลาดหรือเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด โดยอาจหาทางลดต้นทุนการผลิตปรับปรุงคุณภาพสินค้า ปรับปรุงรูปแบบของสินค้าให้ทันสมัย พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 3 เป็นผลจากในตลาดนี้มีผู้ครองตลาดอยู่แล้ว แนวทางการปรับตัวหรือส่งเสริมจึงควรมุ่งส่งเสริมทางการตลาด เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน โดยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย พัฒนาความรู้ความสามารถแรงงานให้สูงขึ้น

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 4 แนวทางในการปรับตัวหรือส่งเสริมจึงควรเร่งพัฒนาธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี การตลาด ต้นทุนการผลิต หรือย้ายฐานการผลิต

ผู้ประกอบการไทยอาจมีความสามารถทางการแข่งขันไม่เท่ากับผู้ประกอบการในประเทศอื่นในอาเซียน ถือเป็นโอกาสในการปรับตัว ที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาลดต้นทุนการผลิต พัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรเร่งพัฒนาฝีมือแรงงาน ในขณะเดียวกันควรเตรียมรองรับสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น ควรมีการให้ความสำคัญกับการศึกษา พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภคในตลาดอาเซียนมากขึ้น อีกทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือการจัดทำลาคควรดำเนินการเพื่อรองรับการผลิตสำหรับตลาดอาเซียนทั้งตลาด

บรรณานุกรม

- กองอาเซียน 3 กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. “แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่าง
กันในอาเซียน”. กรุงเทพฯ : บริษัท คาริสมา มีเดีย จำกัด, 2554.
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. “สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558”. 2555.
- ธีรทัศน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “ศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียน”. สำนักงาน
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2553.
- ธีรทัศน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “จับตำแหน่งสินค้าอุตสาหกรรมไทยใน 2 ปี AEC”. สำนักงาน
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2555.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์., รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. “ทิศทางอุตสาหกรรมไทยในประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียน”. กรุงเทพฯ : บริษัท สุมนพัลลภซิ่ง จำกัด, 2555.
- พบกานต์ อาริณานการ และ ดร. ปิติ ศรีแสงนาม. “ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทย
และสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- อัทธ์ พิศาลวานิช. “จับตำแหน่งสินค้าอุตสาหกรรมไทยใน 2 ปี AEC”. สำนักงานเศรษฐกิจ
อุตสาหกรรม, 2553.
- เอเชียตะวันออกเฉียง, สำนัก, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “ประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียนโอกาสทางการค้าและการลงทุนของไทย”. กรุงเทพฯ, 2548.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายชลิตรัตน์ จันทรบกษา

วัน เดือน ปีเกิด 19 เมษายน 2507

การศึกษา Master of Business Administration, Marlborough University, UK.

ประวัติการทำงาน

- กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไม้ไทย เอสเตท จำกัด
- รองกรรมการผู้จัดการ บริษัท ไทยฟลายอิง เซอร์วิสเซส จำกัด

โดยย่อ -

ตำแหน่งปัจจุบัน รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผู้วิจัย นายชลิตรัตน์ จันทรวาทกุล หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 26

ตำแหน่ง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง
อุตสาหกรรม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีในปัจจุบัน การแข่งขันทางการค้ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความพยายามที่จะสร้างพันธมิตรทางการค้า ซึ่งอยู่ในรูปแบบคู่ค้า คู่เจรจาเขตการค้าเสรี และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้ชื่อสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) ประกอบไปด้วยสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ในอดีตที่ผ่านมาภาคอุตสาหกรรมมีความพยายามจะสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยให้ประเทศสมาชิกปรับลดอัตราภาษีนำเข้าตามกรอบความตกลง และภายในปี 2558 กลุ่มอาเซียนจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเลือกสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบในแต่ละภาคส่วนแตกต่างกันไป ในส่วนของการลงทุน หากประเทศไทยไม่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมายให้มีความทันสมัยไม่เป็นอุปสรรคต่อนักลงทุน อาจทำให้นักลงทุนย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนที่เหมาะสม

ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันการใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของภาคอุตสาหกรรมในการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อ

เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย และเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดอาเซียน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคอุตสาหกรรมไทย
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมสำหรับเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบของสินค้าอุตสาหกรรมใน 10 อุตสาหกรรม ได้แก่

1. อุตสาหกรรมไฟฟ้า
2. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
3. อุตสาหกรรมอาหาร
4. อุตสาหกรรมยานยนต์
5. อุตสาหกรรมพลาสติก
6. อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
7. อุตสาหกรรมสิ่งทอ
8. อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม
9. อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง
- และ 10. อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

โดยคัดเลือกจากอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนต่อ GDP สูงสุด 10 อันดับแรก โดยใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตด้านอุตสาหกรรม ปี 2553 ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ มาวิเคราะห์

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลการนำเข้า ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในช่วงปี 2551 – 2556 โดยใช้รหัส HS code 4 หลัก และประเทศที่นำมาศึกษาประกอบด้วยประเทศในอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวเคราะห์ความได้เปรียบสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียนครั้งนี้ ทำการศึกษาโดยใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิด้านอื่น ๆ ประกอบการวิเคราะห์เพื่อดูศักยภาพและความได้เปรียบของภาคอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) การนำข้อมูลทางสถิติที่ได้มา วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของภาคอุตสาหกรรมไทย

3.2 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความได้เปรียบและศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed comparative Advantage : RCA) และการหาตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ในปี 2556 สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA >1 การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งจะได้รับผลกระทบเชิงบวก ผู้ประกอบการไทยมีความสามารถทางการแข่งขันสูง

2. อุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA >1 และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง

3. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA <1 แต่การส่งออกขยายตัว และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

4. อุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน อุตสาหกรรมที่มีค่า RCA <1 และส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับกลาง แต่การส่งออกหดตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ถึงแม้ว่าไทยจะมีความได้เปรียบในเรื่องคุณภาพการผลิต แต่มีปัญหาเรื่องค่าแรงที่สูงกว่า และการขาดแคลนแรงงานทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคอุตสาหกรรมของไทย ภาครัฐควรมีมาตรการหรือแนวทางในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

ภาครัฐ

1. เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
2. ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียนมากขึ้น
3. พัฒนาศักยภาพการแข่งขันเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับประเทศในอาเซียน เช่น การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของภาคอุตสาหกรรม เชื่อมโยง Supply Chain ปรับปรุงด้านคุณภาพการผลิต พัฒนาปรับปรุงด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม
4. สนับสนุนให้มีการผลิตบุคลากรให้ตรงกับสาขาอาชีพที่ขาดแคลน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มผลิตภาพและคุณภาพของแรงงาน
5. ควรมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการที่อาจประสบกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น

ภาคเอกชน

ในส่วนของภาคเอกชนควรเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 1 ควรมุ่งเน้นส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียนให้มากขึ้น เนื่องจากอุปสรรคทางการค้าจะลดลง นอกจากนี้ควรมีการขยายตลาดโดยมีการลงทุนเพิ่มทั้งในประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะในสินค้าที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความสามารถทางการแข่งขันสูงเช่นกัน ในขณะเดียวกัน ควรมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้มีศักยภาพสูง มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 2 มุ่งเน้นในการรักษาส่วนแบ่งตลาดหรือเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด โดยอาจหาทางลดต้นทุนการผลิตปรับปรุงคุณภาพสินค้า ปรับปรุงรูปแบบของสินค้าให้ทันสมัย พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 3 เป็นผลจากในตลาดนี้มีผู้ครองตลาดอยู่แล้ว แนวทางการปรับตัวหรือส่งเสริมจึงควรมุ่งส่งเสริมทางการตลาด เพื่อแข่งขันส่วนแบ่งตลาดจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน โดยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย พัฒนาความรู้ความสามารถแรงงานให้สูงขึ้น

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ 4 แนวทางในการปรับตัวหรือส่งเสริมจึงควรเร่งพัฒนาธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี การตลาด ต้นทุนการผลิต หรือย้ายฐานการผลิต